

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

HELENA ROSTEDT

Sosiaalisen median merkitys pien- sijoittajan sijoittamiseen

KUKA KANTAA VASTUUN?

LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMA
2022

Tekijä Rostedt, Helena	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Toukokuu 2022
	Sivumäärä 50	Suomi
Julkaisun nimi Sosiaalisen median merkitys piensijoittajan sijoittamiseen – kuka kantaa vastuun?		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden tutkinto-ohjelma, juridiikka		
<p>Sijoittamisen voidaan ajatella olevan tämän hetken trendi. Sijoituskeskustelu on yleistynyt viime vuosina valtavasti, ja se on näkynyt myös sosiaalisessa mediassa. Sijoituskeskustelu on entistä avoimempaa, ja ihmiset jakavat avoimesti kokemuksiaan aiheesta.</p> <p>Tämän työn tavoitteena oli selvittää ja selventää yksityisen henkilön vastuuta sosiaalisessa mediassa käytävässä sijoituskeskustelussa. Sijoitusneuvonta ja sijoitussuositusten antaminen on luvanvaraista toimintaa, ja tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, voiko yksityishenkilölle aiheutua seurauksia sosiaalisessa mediassa jaetun sijoitusneuvon tai sijoitussuosituksen takia. Toimeksiantajana tässä työssä toimi Rahamedia Oy.</p> <p>Tutkimuksessa käytiin läpi sijoittamista yleisesti, sekä myös sosiaalisen median historiaa ja sen vaikutusta ihmisiin. Tutkimusmenetelmä oli laadullinen eli kvalitatiivinen oikeustutkimus, ja aihetta tutkittiin empirian ja lainopin avulla. Työssä haastateltiin kahta henkilöä, asianajajaa ja juristia, jotka olivat erikoistuneet sopimus- ja vahingonkorvausoikeudellisiin asioihin.</p> <p>Haastatteluissa toistui yksilönvastuu sosiaalisen median sijoituskeskustelussa. Kullakin henkilöllä, tutkimuksen johtopäätöksiin nojaten, on vastuullaan selvittää sijoituskohteen sopivuus henkilön riskin- ja tappionsietokykyyn nähden, ja lopullinen päätös on aina sijoittajalla itsellään. Tutkimuksessa tuli ilmi, että Finanssivalvonta oli ilmaissut huolensa sosiaalisessa mediassa käytävään sijoituskeskusteluun liittyen, ja oli painottanut sijoittajan vastuuta asiassa.</p>		
<u>Asiasanat</u> sijoitustoiminta, sijoittaminen, sosiaalinen media, vahingonkorvausoikeus, rikosoikeus		

Author Rostedt, Helena	Type of Publication Bachelor's thesis	Date May 2022
	50	Language of publication: Finnish
Title of publication Effect of social media on individual investors investing – who is responsible?		
Degree programme Bachelor of Business Administration, Degree Programme in Law		
<p>Investing can be thought of as a current trend. Discussion around investing has become huge recently, it has also been seen in social media. The discussion around investing has become more open, and people are sharing their experiences openly.</p> <p>The aim of this work was to find out and clarify the responsibility of an individual in an investment discussion on social media. Investment advice and giving investment recommendations are licensed activities, and the purpose of this study was to determine whether an individual may face consequences because of an investment advice or investment recommendation shared on social media. The client in this work was Rahamedia Oy.</p> <p>In the study, investing was opened in general, as well as the history of social media and its impact on people. The research method was qualitative legal research, and the topic was studied with the help of empirics and jurisprudence. Two people were interviewed in the study, a lawyer specializing in contract law matters, and a lawyer specializing in tort law matters.</p> <p>Individual persons responsibility in investing was repeated in the investing discussion on social media. It is the responsibility of each person, based on the findings of the investigation, to determine the suitability of the investment target for the person's risk and loss tolerance, and the final decision is always up to the investor.</p>		
<u>Key words</u> investment activities, investing, social media, tort law, criminal law		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA	7
2.1 Toimeksiantaja	7
2.2 Tarkoitus ja tavoite.....	8
2.3 Muita tutkimuksia aiheesta	10
2.4 Käytettävät tutkimusmenetelmät.....	11
2.5 Teoreettinen viitekehys ja aineiston keruu.....	14
2.6 Haastattelu.....	14
3 SIOITTAMINEN LAIN SILMISSÄ.....	16
3.1 Sijoittamisesta yleisesti	16
3.2 Luvanvarainen sijoitusneuvonta.....	17
3.2.1 MAR, MAD ja MiFID II	18
3.3 Yksilöllinen sijoitussuositus.....	20
3.4 Sijoitusmuodot	22
3.4.1 Osakkeet	22
3.4.2 Sijoitusrahastot	23
3.4.3 ETF-rahastot	24
4 SOSIAALINEN MEDIA	24
4.1 Kuka on vaikuttaja?.....	26
4.2 Sosiaalinen media ja sijoitustoiminta.....	27
4.3 Sijoitusalan ammattilaisena sosiaalisessa mediassa.....	29
5 VASTUU JA VAHINGONKORVAUS	30
5.1 Harhaanjohtava tieto	30
5.2 Vahingonkorvaus	32
5.3 Varallisuusvahinko.....	33
5.3.1 Henkilö- ja esinevahinko	34
6 RIKOSOIKEUDELLINEN VASTUU	35
6.1 Eri rikosmuodot.....	36
6.1.1 Petos.....	36
6.1.2 Kavallus	37
6.1.3 Vahingonteko.....	37
7 HAASTATTELUN TULOKSET	38
7.1 Sijoitussuosituksen määritelmä.....	38
7.2 Sosiaalinen media sijoituskeskustelun alustana.....	39
7.3 Vahingonkorvausasiaan vastaukset.....	41

7.4 Yksilönvastuu ja tulevaisuuden sijoitusneuvonta	43
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TYÖN LUOTETTAVUUS	44
8.1 Johtopäätökset.....	44
8.2 Työn luotettavuus.....	47
8.2.1 Validiteetti ja reliabiliteetti.....	48
9 YHTEENVETO	49
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Sijoittaminen on viime vuosien aikana kasvanut voimakkaasti, ja tänä päivänä tietoa säästämisestä ja sijoittamisesta voi lukea sijoituskirjallisuuden lisäksi runsaasti myös sosiaalisen median kanavista. Koska asiasta puhuvat sadat eri henkilöt erilaisista lähtökohdista, on selvää, että puheen kirjo on laajaa. Digitalisaation myötä sijoittamisen voi aloittaa matalalla kynnyksellä pienellä summalla kuukaudessa. Suomalaisten into sijoittamisen aloittamiseen onkin ollut kasvussa. Finanssialan keväällä 2021 teettämän kyselyn mukaan 64 prosenttia suomalaisista kertoi sijoittavansa, mikä on kuusi prosenttiyksikköä enemmän mitä vuonna 2019. (Yle, 2021). Vuonna 2020 elokuussa Suomessa oli yli 80 000 osakesijoittajaa enemmän mitä saman vuoden tammikuussa. (Helsingin Sanomat, 2020).

Sosiaalisen median vaikutus ihmisten elämään on tänä päivänä valtava, ja vaikutus ulottuu myös käyttäytymiseen esimerkiksi kuluttamisen ja vaikutteiden ottamisen kannalta. Tämä pätee myös sijoituskeskusteluun. Kaikenlaisia neuvoja jaetaan ja kehoitetaan sijoittamaan tuotteisiin, jotka pahimmassa tapauksessa ovat täysin sopimattomia kyseessä olevalle sijoittajalle. Tutkimuksen avulla halutaan etsiä vastausta sosiaalisessa mediassa sijoitusneuvoja jakavien henkilöiden vastuuseen toisen henkilöiden sijoituspäätöksiin.

Sosiaalisen median merkityksen sijoittamisen ympärillä on huomannut myös Finanssivalvonta (Fiva). Finanssivalvonta on rahoitus- ja vakuutusvalvontaviranomainen, jonka tehtävään kuuluu valvoa pankkeja, rahastoyhtiöitä, vakuutus- ja eläkeyhtiöitä sekä pörssiä. Fiva antoi vuonna 2021 tiedotteen, jossa se ilmaisi huolensa sosiaalisessa mediassa käytävään sijoituskeskusteluun ja sen vaaroihin. Fivan mukaan sosiaalisessa mediassa on liikkeellä paljon sijoitusneuvoja, joita noudattamalla aloitteleva sijoittaja ottaa lähtökohtiinsa ja valmiuteensa nähden liian suuria riskejä. Lähestyn tässä työssä säästämistä ja sijoittamista sosiaalisessa mediassa tapahtuvan sijoitusneuvonnan ongelmallisuuden näkökulmasta ja tutkin, kuka neuvoista loppujen lopuksi on vastuussa.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA

2.1 Toimeksiantaja

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimii Rahamedia Oy. Rahamedia on kolmen naisen vuonna 2019 perustama yritys, jonka päätavoitteena on olla Suomen suurin raha-aiheinen media-alusta. Rahamedian www-sivuilla voi lukea blogitekstejä kaikista sijoittamismuodoista osake- ja rahastosäästämiseen asuntosijoittamiseen. Rahamedia järjestää myös verkkokursseja, muun muassa sijoittamisen aloittamiseen ja asuntosijoittamiseen liittyen. Rahamedia on sittemmin laajentunut, ja nykyään sillä on seitsemän bloggaajaa, joilla on kaikilla oma teema, aiheena kuitenkin raha ja vaurastuminen jollain tapaa.

Rahamedialla on Instagram-tili, jossa on tällä hetkellä, eli toukokuussa 2022 hieman yli 10 000 seuraajaa. Rahamedian tiliä ylläpitää pääosin yrityksen perustajajäsenistä kaksi, mutta aina välillä puikkoihin hyppää myös joku bloggaajista. Instagramia päivitetään päivittäin joko feed-kuvalla, tai 24 tuntia esillä kestäväillä story-osiolla. Vuorovaikutusta seuraajien kanssa tapahtuu aina julkaisun jälkeen, joko feed-kuvan kommenttikentässä tai yksityisviestein. Rahamedian seuraajista valtaosa on naisia. Vain hieman yli 13 % on miehiä. Ikähaarukka seuraajissa on 18–65, mutta eniten seuraajista löytyy 25–34-vuotiaita (40,2 %) ja 35–44-vuotiaita (35,2 %). Vuorovaikutus seuraajien kanssa on päivittäistä, niin Rahamedian omalla tilillä kuin jokaisen bloggaajan omilla raha-aiheisilla Instagram-tilillä.

Opinnäytetyön aihe on hyvin ajankohtainen sekä Rahamedian yritystoiminnan näkökulmasta että meneillään olevan sijoittamista koskevan julkisen keskustelun puolesta. Instagramin kävijätiedon mukaan (22.1.2022) Rahamedia tavoittaa Instagramin kautta keskimäärin 45 000 henkilöä kuukaudessa. Rahamedian liiketoiminta ja tavoitteet huomioiden voi olettaa, että näistä suurin osa on sellaisia, joita kiinnostaa säästäminen ja sijoittaminen, sekä sen aloittaminen. Siksi on tärkeää, että Rahamedia huomioi toiminnassaan vastuullisuuden siitä, miten sijoittamiseen liittyvää tietoa heidän kanavallaan jaetaan, ja että Rahamedian toiminnassa huomioidaan sijoitusneuvonnan ja

sijoitussuosituksen lainmukaisuus. Rahamedian tavoite on ylläpitää avointa rahapuhetta vastuullisesti, sekä kannustaa ihmisiä säästämisen ja sijoittamisen pariin.

2.2 Tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tavoitteensa on selvittää, mikä merkitys sosiaalisella medially on piensijoittajan säästämiseen ja sijoittamiseen. Olen jakanut ongelman kahteen eri kysymykseen, joiden kautta pyrin tutkimusongelmaa lähestymään.

1. Kuka kantaa vastuun sosiaalisessa mediassa annetun sijoitusneuvon perusteella tehdystä sijoituspäätöksestä?
2. Koituko yksityishenkilölle seurauksia, jos hän antaa sijoitusneuvontaa sosiaalisessa mediassa, ja jos koituu, minkälaisia?

Tutkimusta syventäviä apukysymyksiä opinnäytetyön ongelman ratkaisemiseksi ovat:

1. Onko olemassa sellaista lakia tai lain esityötä, mikä selkeästi ilmaisee tavallisen henkilön vastuun tilanteessa, jossa hän jakaa sijoitusneuvoja sosiaalisessa mediassa?
2. Mitä vaaroja piensijoittajalle voi aiheutua sosiaalisen median perusteella tehdyistä sijoituspäätöksistä?

Toimeksiantaja haluaa omassa työssään huomioida entistä paremmin sijoituskeskusteluun kytkeytyvän vastuun, sekä varmistaa että keskustelu heidän kanavassaan pysyy yleisluontoisena. Rahamedian seuraajien ei tule voida käsittää mitään Rahamedian tuottamaa sisältöä sijoitussuosituksena tai sijoitusneuvontana. Näkisin, että tästä työstä on hyötyä Rahamedian lisäksi muillekin sellaisille sosiaalisen median vaikuttajille, jotka ylläpitävät avointa rahapuhetta ja tuottavat sijoitusaiheista sisältöä.

Haluan tutkia, onko yksilötasolla vastuu sijoituspäätöksistä sijoittajalla itsellään, silloin kun sijoittaja on perustanut tappioihin johtaneen sijoituspäätöksen sosiaalisessa mediassa saatuun neuvon. Itsenäisellä sijoittajalla tulee olla tiedossa oma riskin- ja tappionsietokyky sijoituspäätöksiä tehdessään, ja perustaa sijoituspäätös luotettavaan

tietoon sosiaalisen median sijaan. Luotettavaa faktatietoa sijoittamisesta tarjoaa esimerkiksi Pörssisäätiö, joka on puolueeton, riippumaton ja voittoa tavoittelematon organisaatio, jonka tehtävänä on edistää arvopaperisäästämistä ja arvopaperimarkkinoita. Pörssisäätiön verkkosivuilta löytää paljon kirjoituksia muun muassa osakesäästämisen aloittamisesta. (Pörssisäätiö, 2021.)

Tekipä sijoittaja sijoituspäätöksen yksin tai sijoitusneuvojan kanssa, on oman riskinsietokyvyn tunnistaminen kaikista tärkein sijoittamiseen liittyvä asia. Kun ihminen saa virallista ja luvanvaraista sijoitusneuvontaa (esimerkiksi oman pankin sijoitusneuvojalta), ottaa sijoitusneuvoja aina tietyn vastuun antaessaan itsenäiselle sijoittajalle neuvoja. Säännösten mukaan sijoitusneuvojan on selvitettävä kolme asiaa asiakkaastaan. Ensimmäiseksi neuvojan tulee kartoittaa sijoittajan osaaminen ja kokemus eri sijoitusvälineistä. Toiseksi sijoitusneuvojan tulee selvittää sijoittajan riskinsietokyky, ja kolmanneksi kartoittaa sijoittajan tavoitteet sijoitusten osalta. Mikäli pohjatyötä ei ole kunnolla tehty, voi se johtaa epätoivottuun lopputulokseen sijoitusten osalta, sekä asiakkaan menetykseen. (Kallunki ym., 2019, s. 12.)

Markkinoiden väärinkäyttöasetus, eli MAR, joka selitetään auki tässä työssä myöhemmin, sisältää määritelmän siitä, ketä voidaan pitää sijoittamisen ammattilaisena myös sosiaalisessa mediassa tapahtuvassa keskustelussa, mutta tarkoitus on arvioida muun sääntelyn soveltuvuus muuhun kuin ammattimaiseen sijoitusneuvontaan.

On tutkittu, että pienituloisuus vaikuttaa ihmisen identiteettiin, ja ihminen kokee helposti huonommuutta pienituloisuudestaan. Omassa työssäni pankin asiakaspalvelussa säästämisen nevojana olen huomannut, että pienituloinen ei kovin helposti kehtaa ottaa pankkiin yhteyttä kysyäkseen neuvoa sijoittamisen aloittamiseen, ellei hänellä mielestään ole tarpeeksi paljon rahaa laittaa sijoituksiinsa. Tästä syystä sosiaalinen media voi olla matalamman kynnyksen paikka kysyä ja keskustella asiasta, koska siellä asiaa voi kysyä tarvittaessa täysin anonymisti. On kuitenkin syytä muistaa, että varsinkin pienituloiselle ei ole se ja sama, miten ja kuinka paljon hän säästää ja sijoittaa. Jos talous on jo valmiiksi tiukoilla, voi seuraukset olla kohtalokkaat, mikäli sosiaalisesta mediasta saadun neuvon perusteella tekeekin huonon sijoituksen, ja menettää vähäisetkin rahansa.

Pienituloiselle, tulosisidonnaisia sosiaalietuuksia saavalle ihmiselle, väärät sijoitusneuvot voivat tuntua arjessa konkreettisesti hyvin pian. Esimerkiksi perustoimeentulotukea saavan henkilön on hyvä tiedostaa, että jokainen säästössä oleva euro vaikuttaa seuraavan kuukauden tukisummaan. Perustoimeentulotuki on viimesijainen tuki, joten siihen vaikuttaa sekä hakijan, että hakijan perheen käytettävissä olevat varat. Tileillä olevat säästöt, rahasto-osuudet, säästövakuutukset ja arvopaperit katsotaan heti käytettävissä oleviksi varoiksi, jotka tulee käyttää ennen toimeentulotuen saamista. (Kela, 2021.)

Toki muidenkin kuin vain pienituloisten on hyvä miettiä, että mihin sijoituspäätöksensä perustaa. Vaarana tällaisessa keskustelussa on se, että henkilö tekee tilanteeseensa täysin sopimattoman ratkaisun, koska julkisessa keskustelussa ei voida ottaa huomioon jokaisen yksittäisen henkilön elämäntilannetta, ja näin ollen tietynlainen suora neuvo sijoittaa kohteeseen x, saattaa olla sijoitusneuvoa noudattavan elämäntilanteeseen täysin sopimaton.

2.3 Muita tutkimuksia aiheesta

Sosiaalisen median vaikutuksesta sijoitustoimintaan on tehty aiemmin tutkimuksia, ja aiheesta on kirjoitettu myös opinnäytetyö. Näissä tutkimuksissa ei kuitenkaan ole tutkittu sosiaalisessa mediassa näkyvän sijoitusneuvonnan laillisuutta, vaan ennemmin sitä, miten helposti ihminen tekee sijoituspäätöksen sosiaalisen median perusteella. Suomessa Niko Raja-aho on kirjoittanut opinnäytetyön aiheesta ”Sosiaalisen median vaikutus sijoituskäyttäytymiseen” (2020), jossa hän kyselytutkimuksen avulla tutki, mitä kanavia sijoittajat käyttävät sijoitustoiminnassa mieluiten, sekä miten he kokivat sosiaalisen median kehittymisen vaikuttaneen sijoituskäyttäytymiseensä. Kyseisen tutkimuksen tulosten perusteella suurin osa kyselyyn vastanneista 524 sijoittajasta kertoi, että ei tee sijoituspäätöksiä pelkästään sosiaalisen median perusteella, vaan he hakevat tietoa myös talouslehdistä, podcasteista ja sijoitusfoorumeilta, vaikka hyvin moni seuraa sosiaalisen median sijoituskeskustelua. (Raja-aho 2020, s. 2.)

Raja-aho ei tutkimuksessaan kuitenkaan tutkinut asiaa vastuukysymyksen kautta, eikä kirjoittanut sijoitusneuvonnan antamisen mahdollisista seuraamuksista sosiaalisessa

mediassa mitään. Vastuukysymystä ei käsitelty myöskään Eric Thamin teettämässä tutkimuksessa (2018), jossa tutkittiin sitä, miten paljon ihminen luottaa sosiaaliseen mediaan sijoituspäätöksissään. Tutkimuksen mukaan sosiaalisen median käyttö on lisääntynyt voimakkaasti vuoden 2008 jälkeen, mutta kotitaloudet eivät silti perusta päätöksiään pelkästään sen varaan, vaikka sijoittajat käyttävätkin sitä hyvin voimakkaasti informaation lähteenä. Thamin tutkimuksen mukaan sosiaalisen median vaikutus kotitalouksiin näkyy kahdessa osa-alueessa: taloudellinen lukutaito kehittyy, ja tiedonvaihto on nopeutetumpaa. (Tham, 2018, s. 14.)

Halusin tuoda nämä työt ja tutkimukset esille siksi, koska mielestäni on hyvä ymmärtää, miten suuri vaikutus sosiaalisella medialla ihmisen käyttäytymiseen on. Sosiaalista mediaa käyttää sijoitustoimintaansa jollain asteella myös institutionaaliset sijoittajat, mikä selvisi Connellin ja Tingleyn teettämässä tutkimuksissa (2019; 2021). Tutkimukset tehtiin yhdessä Greenwich Associatesin kanssa. 59 % vastaajista kertoi viettävänsä aikaa 15–30 minuuttia päivässä sosiaalisessa mediassa sijoitustoimintaan liittyen. (Connell, 2019.) Tutkimuksessa selvisi, että 80 % sijoittajista käyttää sosiaalista mediaa yhtenä välineenä sijoittamisesta tietoa etsiessään, ja 30 % kertoi tehneensä sijoituspäätöksen sosiaalisen median vaikutuksesta. (Connell ym., 2021.)

2.4 Käytettävät tutkimusmenetelmät

Tehtävän tutkimustyön tutkimusmenetelmän valintaan vaikuttaa oleellisesti se, mitä tutkitaan, ja mikä tutkimuksen tarkoitus on. Tämän työn tarkoituksena on selvittää, rajoitetaanko Suomen lainsäädännössä millään tavalla sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa sijoitusneuvontaa. Tutkin myös sitä, että minkälainen vastuu sekä sosiaalisessa mediassa sijoittamisesta aktiivisesti puhuvalla henkilöllä että informaation vastaanottajalla itsellään on.

Tutkittavana asiana on suhteellisen uusi ilmiö, joka painottuu sosiaaliseen mediaan. Ilmiöllä tarkoitan tässä tapauksessa sosiaalisessa mediassa valtavasti lisääntyntä avointa rahapuhetta, sekä sen seurauksena herännyttä aktiivista sijoituskeskustelua ja avoimien sijoitussuosittelujen jakamista ja sijoitusneuvonnan antamista sosiaalisessa mediassa. Tätä on tarkoitus havainnoida pyrkimällä selvittämään sääntelyn

soveltuvuutta näissä tilanteissa, sekä haastatteleamalla kahta juristia. Näiden avulla teen päätelmiä, joihin paneudun tarkemmin työn lopussa. Käyn tässä kappaleessa läpi tutkimusmenetelmää yleisellä tasolla samalla esitellen, että mitä menetelmää tässä työssä käytetään. Jäljempänä avaan myös aineistonkeruuta tarkemmin, eli miksi päädyin käyttettyyn aineistonkeruumenetelmään.

Kyseessä on osittain empiirinen työ, tarkemmin sanottuna empiirinen oikeudellinen työ. Empiirinen tarkoittaa kokemusperäistä ja havaintoihin perustuvaa. Yleensä empiirisen tutkimuksen kohteena on ihmisen koko kokemuspiiri, eli ihmisten käyttäytyminen, sosiaalinen toiminta ja yhteiskunnan rakenteet. Empiirisessä oikeustutkimuksessa kohteena tulee olla oikeudellinen ilmiö, ja tässä tapauksessa ilmiö on kuvattu edellisessä kappaleessa. Tutkimuksen kohteena voi olla erilaiset järjestöt, viranomaiset, mediat, yritykset tai kansalaiset, eli käytännössä tutkimuksen kohteena voi olla mikä tahansa yhteiskunnallinen ilmiö, joka voidaan liittää oikeuteen. Empiirisessä oikeustutkimuksessa tutkimusmenetelmä voi olla joko kvalitatiivinen eli laadullinen, tai kvantitatiivinen eli määrällinen, tai on myös mahdollista käyttää näitä kumpaakin samassa työssä. (Miettinen, 2016, s. 246, 248–249, 254.)

Pelkästään kokemusperäisesti ja havainnoilla, eli empiirisesti, en kuitenkaan saa vastausta tässä työssä tutkittavaan ongelmaan, joten sen lisäksi asiaa tutkitaan myös lainopin avulla. Tämän työn keskeinen lainopillinen ongelma liittyy sijoitusneuvonnan antamiseen, sekä siihen, minkälaista lainsäädäntöä siihen tällä hetkellä kohdistuu. Lainoppi painottuu työn teoriaosuuteen, jossa tutkitaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, kuten sijoituspalvelulakia, rikoslakia sekä vahingonkorvauslakia. Lainoppi on tulkintatiede, joka tutkii oikeudellisia tekstejä. Lainopin avulla tutkitaan oikeusnormeja sekä niiden sisältöjä, ja sen keskeisenä menetelmänä on tulkinta. Lainoppi, eli oikeusdogmatiikka, on oikeustieteen ydinaluetta. Lainopin avulla tutkitaan ja systematisoidaan oikeusnormeja ja oikeuskäytäntöjä, sekä selvitetään niiden sisältöjä. (Hirvonen, 2011, s. 21, 36.)

Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössäni käytän kvalitatiivista, eli laadullista, menetelmää. Tutkimusongelma ratkaistaan tutkimusmenetelmällä, ja menetelmän valinta edellyttää, että tutkija tuntee ongelman hyvin. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä sopii menetelmäksi parhaiten silloin kun ilmiöstä ei ole tietoa, teorioita tai tutkimusta, ja

kun ilmiöstä halutaan syvälinen kuva. Tutkittavasta asiasta ei ole juuri ollenkaan aiempaa tietoa tai tutkimuksia, joten siitä näkökulmasta tämä menetelmä sopii tähän työhön hyvin. Pääsääntönä voidaan pitää, että mitä vähemmän tutkittavasta asiasta on tietoa, sitä todennäköisemmin tutkimusmenetelmäksi valikoituu kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään ymmärtämään, mistä ilmiöstä on kyse. Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä ovat havainnointi, haastattelut, erilaiset dokumentit sekä joskus myös kyselyt. Tässä työssä aineiston keruu menetelmänä on haastattelun lisäksi aineiston keruu erilaisista dokumenteista, oikeuskirjallisuudesta, laeista, lain esitöistä sekä muusta kirjallisuudesta. Tässä työssä aineistona ei olla käytetty kyselyä. Näitä menetelmiä voi käyttää tutkittavan ongelman mukaan joko yksittäin tai sekoittaen niitä keskenään. (Kananen, 2015, s. 71; Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 62.)

Kvalitatiivinen tutkimus mahdollistaa syvemmän näkemyksen saamisen tutkittavasta ilmiöstä, ja laadullinen tutkimus on aina uusien teorioiden ja mallien pohjana. Laadulliselle tutkimukselle tietyt ominaisuudet ovat tyypillisiä. Ensinnäkin tutkimus tapahtuu aidossa ympäristössään, ja aineisto kerätään asianomaisilta tutkittavilta vuorovaikutussuhteessa (esimerkiksi haastattelun avulla). Tutkija on aineiston kerääjä, eli toimija. Yhtenä ominaisuutena voi pitää tutkimusaineiston monilähteisyyttä, eli esimerkiksi tekstejä, kuvia ja haastatteluita. Aineiston analyysi on induktiivista, palautuvaa ja vuorovaikutteista, sekä tavoitteena on kokonaisvaltainen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. Laadullisessa tutkimuksessa huomio on tutkittavien näkökulmassa, merkityksissä ja näkemyksissä. (Kananen, 2017, s. 34.)

Erityispiirteenä kvalitatiivisessa tutkimuksessa on, että tavoitteena ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta asiasta. Sen tarkoituksena on näyttää tutkimuksen aikana muodostuneiden tulkintojen avulla jotakin sellaista, mikä on välittömän havainnon tavoittamattomissa. Asiaa voi ajatella siten, että tutkimuksen avulla ikään kuin ratkaistaan arvoitus, josta ei ole vielä tarpeeksi tietoa, mutta tietomäärä lisääntyy pikkuhiljaa tutkimuksen edetessä. (Vilka, 2021b, s. 97.) Tässä tutkimuksessa korostuu se, että tämän tutkimuksen avulla on tarkoitus selvittää asia, josta ei ole vielä tarpeeksi tietoa. Kun tutkimus etenee, tietomääräkin lisääntyy aineistonkeruun avulla. Aineistona käytän haastattelua, lainsäädäntöä, lain esitöitä, oikeuskirjallisuutta sekä muuta aiheeseen sopivaa kirjallisuutta.

2.5 Teoreettinen viitekehys ja aineiston keruu

Suuntaudun oikeustradenomiksi, joten tämä on oikeudellinen opinnäytetyö. Oikeudellinen työ ja tutkimus pohjautuu oikeuslähteiden käyttöön. Oikeuslähteet voidaan jakaa vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin sekä sallittuihin lähteisiin. Vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä ovat Suomen perustuslaki, muut lait, sekä lakien nojalla annetut alemman tasoiset normit ja asetukset. Lisäksi vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä ovat tavanomaisen oikeuden ja kansallisen oikeuden ulkopuoliset normistot, kuten EU-oikeus. Heikosti velvoittavia oikeuslähteitä ovat lainvalmisteluaineisto, kuten hallituksen esitykset, sekä tuomioistuinratkaisut. Sallittuja oikeuslähteitä ovat lainoppi, vertailevat argumentit, oikeuskirjallisuus sekä yleiset oikeusperiaatteet. (Miettinen, 2016, s. 115.)

Työni teoreettinen viitekehys painottuu juridiikkaan, kuten vahingonkorvauslakiin ja rikoslakiin, mutta käytän vahvojen, heikkojen ja sallittujen oikeuslähteiden lisäksi myös muita aiheen kannalta olennaisia lähteitä, kuten sijoituskirjallisuutta. Alkuun käyn sijoittamista läpi yleisesti, sekä sijoittamiseen liittyvää sijoitusneuvontaa ja sen luvanvaraisuutta sijoituspalvelulain (747/2012) sisällä. Tähän liittyy vahvasti myös EU:n direktiivi rahoitusvälineiden markkinoista, 2014/65/EU, MiFID II, sekä EU:n parlamentin ja neuvoston asetus markkinoiden väärinkäytöstä, MAR, 596/2014. Nämä avataan työssä tarkemmin luvussa 3.2.1. Arvopaperimarkkinalaki (746/2012) ja laki Finanssivalvonnasta (878/2008) ovat myös olennainen osa työtä, sekä oikeuskirjallisuus näihin lakeihin liittyen.

2.6 Haastattelu

Haastattelen opinnäytetyötäni varten kahta eri henkilöä. Toinen heistä on asianajaja ja varatuomari, joka työskentelee asianajotoimistossa sopimus- ja vahingonkorvaus oikeudellisten asioiden parissa. Toinen haastateltava on ison suomalaisen pankin juristi, ja hän toimii siellä sopimuslakimiehenä sijoituspuolella. Yksityisyyden suojelemiseksi sovimme, että he esiintyvät työssä anonyymeinä, ja heihin viitataan nimillä H1 ja H2. H tarkoittaa tässä tapauksessa Haastateltava. Haastattelu tapahtui H1:n kanssa puhelimitse, ja H2:sen kanssa sähköpostitse ja puhelimitse. Nauhoitin haastattelut, ja puhelun jälkeen kirjoitin haastattelun tekstimuotoon, eli litteroin ne. Nauhoitukset tuhoetaan

heti, kun käyttötarkoitus on täytynyt ja niitä ei enää tarvita. Kysymykset löytyvät liitteenä työn lopusta.

Valitsin haastattelun aineistonkeruiksi siitä syystä, että sen avulla sain kattavamman näkemyksen tutkittavasta aiheesta. Kummallakin haastateltavalla on vuosien kokemus alalta, ja valitsin heidät heidän suuntautumisensa mukaan. Pankissa työskentelevällä juristilla on hyvin näkemystä siitä, että mitkä säädökset ja lait säätelevät sijoitusneuvontaa, ja miten tarkkaan niitä tulee noudattaa. Hän tietää myös sijoitusneuvontaprosessin muotovaatimuksista, eli miten asiakkaan sijoitusprofiili, kuten tappion- ja risinsietokyky, tulee kartoittaa ennen neuvontaa, sekä miten tärkeää kyseinen kartoitus on, jotta saadaan asiakkaan tilanteeseen sopiva ratkaisu.

Toinen haastateltava on varatuomari, ja työskentelee asianajajana vahingonkorvaus- ja sopimusoikeudellisten asioiden parissa, ja tämän takia halusin saada hänen näkemyksensä asiaan. Hän tietää paljon siitä, miten helposti ja millä perusteilla ihminen voi joutua vahingonkorvausvastuuseen, ja koska työssäni tämä on yksi tutkittava suunta, on minusta tärkeää saada aiheen kanssa työskentelevän asiantuntijan näkemys asiaan.

Haastattelussa etuna on sen joustavuus. Haastattelija voi palata aiempiin kysymyksiin, toistaa kysymyksiä tarvittaessa, oikaista väärinkäsityksiä sellaisten sattuessa, ja käydä keskustelua haastateltavan kanssa. On suositeltavaa, että haastateltavalla on mahdollisuus tutustua kysymyksiin tai aiheeseen ennen haastattelua. Haastattelun etuna on myös se, että tutkija voi valita, ketä pyytää haastatteluun, ja hän voi pyytää henkilöt, joilla on kokemusta tai tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelun huonoja puolia on, että mikäli haastateltava ei osaa vastata, tai ei tiedä tarpeeksi aiheesta, jää aineisto niukaksi, eikä sitä voi kunnolla hyödyntää. (Pitkäranta, 2014, s. 91.) Kerroin kaikille haastateltaville aiheen jo ensimmäisessä yhteydenotossa. Kysymyksiä en lähettänyt etukäteen, mutta en koe sen vaikuttaneen saatuihin vastauksiin.

Haastattelumuoto, jota käytän, on puolistrukturoitu haastattelu, eli teemahaastattelu. Teemahaastattelu etenee tietyn etukäteen valitun teeman sekä siihen liittyvien tarkentavienkysymysten varassa. Kysymysten järjestys ei välttämättä tarvitse olla kaikille haastateltaville samat, ja sanamuotojenkaan ei tarvitse olla eksaktisti samat, mutta ihan

mitä tahansa ei teemahaastattelussa voi kysyä. Kysymysten avulla pyritään löytämään aiheen kannalta merkityksellisiä vastauksia, sellaisia, jotka sopivat tutkittavaan asiaan ja tutkimuksen tarkoitukseen. (Pitkäranta, 2014, s. 93.) Etenin jokaisen haastateltavan kohdalla lähestulkoon samaa kaavaa, vaikka kysymysten järjestys oli hieman erilainen. En pyrkinyt muuttamaan järjestystä tarkoituksella, vaan se oli enemmänkin luonnollinen jatkumo keskustelun luonteen johdosta. Kysymykset ovat pääosin avoimia kysymyksiä. Joihinkin kysymyksiin haastateltava olisi voinut antaa kyllä/ei -vastauksen, mutta näin ei käynyt, vaan kumpikin avasi aina aihetta enemmän.

3 SIOJITTAMINEN LAIN SILMISSÄ

3.1 Sijoittamisesta yleisesti

Sijoittamisessa on nähty suuria muutoksia viimeisten vuosikymmenten aikana. Siinä missä se aiemmin oli mahdollista vain suursijoittajille ja yrityksille, on se tänä päivänä kenen tahansa ulottuvilla, myös piensijoittajan. Digitalisaation myötä sijoittamisprosessi on yksinkertaistunut valtavasti, ja tämän myötä myös sijoituskohteita on enemmän kuin koskaan. Tämä tarjoaa mahdollisuuden rakentaa omasta sijoitusstrategiastaan minkälaisen tahansa. Digitalisaatio on vaikuttanut voimakkaasti myös sijoittamiseen liittyvien kustannusten alenemiseen, ja tähän sisältyy myös palvelun tuottamiseen liittyvät kustannukset. Tänä päivänä kuka vaan voi kirjautua älylaitteellaan kaupan-
käyntialustalleen, ja ostaa tai myydä arvopapereita Suomen tai ulkomaiden pörssistä. (Kallunki ym., 2019, s. 4.)

Sijoittamisesta ei oikein voi puhua tai kirjoittaa ilman, että käsittelee kahta siihen olennaisesti liittyvää asiaa, eli sijoittajan riskinsietokykyä, sekä riskiä ylipäättään. Sijoitusprosessin kannalta riskien arviointi on kaikista tärkein vaihe. Kun puhutaan sijoitukseen liittyvästä riskistä, sisältää se tappioriskin lisäksi myös riskin voittoon. Sijoittajan riskinsietokyvyllä viitataan sijoittajan kykyyn sietää tappiota. Toiset kestävät sitä hyvin, kun taas toiset ei halua nähdä sijoitustensa arvon laskevan yhtään. On hyvä muistaa, että matalan riskinsietokyvyn omaavat sijoittajat tyytyvät samalla myös matalaan

tuottoarvioon, koska riski ja tuotto kulkevat käsi kädessä. Riskinsietokyky on jokaisen sijoittajan henkilökohtaisesti pohdittava asia, eikä kenenkään tulisi ottaa suuren tuotto-odotuksen vuoksi suurempaa riskiä mitä oma riskinsietokyky kantaa. (Kallunki ym., 2019, s. 12.)

Eri sijoituskohteiden tuotto-odotukset ja riskit eroavat toisistaan huomattavasti. Siksi ennen sijoituspäätöstä onkin tärkeää pohtia, millaisen riskin haluaa sijoittajana ottaa. Tätä pohtiessa tulee ottaa huomioon nykyinen elämäntilanne ja varallisuus. Kallunki ym. (2019) kysyy kirjassaan paljon kuullun kysymyksen, jonka avulla sijoittaja voi miettiä omaa riskinottohalukkuuttaan: ”Minkä verran voin menettää varallisuudestani ilman, että päivittäinen varojen käyttöni tai yöneni vaarantuu?” Koskaan ei saa sijoittaa mihinkään sijoituskohteeseen niin suurta osaa omasta varallisuudesta, että sijoituskohteen arvonlasku vaarantaa päivittäisen varojen käytön. Siitä syystä velkarahalla sijoittamista kannattaa harkita erityisen tarkasti, ja jos siihen päätyy, tulee velkarahan olla kohtuullinen suhteessa sijoittajan varallisuuteen. (Kallunki ym., 2019, s. 21.)

Vuonna 2013 Fiva teetti sijoittajille kyselyn heille tärkeistä tietolähteistä, ja vastausten perusteella tärkeäksi tiedonlähteeksi nousi media. Noin puolet vastaajista kertoi saavansa tarvittavan sijoitustiedon ensisijaisesti uutisoinnista median kautta, ja lehdet ja televisio mainittiin useammin kuin uutistoimistot. Tärkeitä tiedonlähteitä olivat myös pörssitiedotteet, omaisuudenhoitajat, sijoitusasiantuntijat, analyytikot ja meklarit. Jo silloin yleisiä informaation lähteitä olivat erilaiset sijoitusblogit ja internetin sijoittamiseen liittyvät keskustelupalstat. (Salo, 2016, s. 41.)

3.2 Luvanvarainen sijoitusneuvonta

Sijoittajansuojaa, samoin kuin rahoitusmarkkinoiden luotettavuutta, halutaan edistää sijoituspalvelujen toimiluvanvaraisuudella. Kaikenlainen sijoitusneuvonta ja omaisuudenhoito ovat sijoituspalveluita, jotka vaativat sijoituspalvelulain mukaista toimilupaa. Palveluntarjoajalle on mahdollista asettaa tarkoituksenmukaisia määräyksiä toimiluvanvaraisuuden avulla, ja näitä määräyksiä valvoo Suomessa Finanssivalvonta. Finanssivalvonta voi tarvittaessa rajoittaa tai jopa poistaa yrityksen toimiluvan, mikäli määräyksiä rikotaan. Tällä toimiluvanvaraisuuden avulla kaikenlainen ilman lupaa

tapahtuva sijoitusneuvontatoiminta voidaan kieltää ja määrätä rangaistavaksi. (Turtainen, 2018, s. 52.)

Finanssivalvonta on rahoitus- ja vakuutusvalvontaviranomainen, joka valvoo pankkeja, vakuutus- ja eläkeyhtiöitä, sijoituspalveluyrityksiä, rahastoyhtiöitä ja pörssiä. Finanssivalvonnan toiminta perustuu lakiin. Finanssivalvonnan toiminnan tarkoituksena ja tavoitteena on vakuutettujen etujen turvaamisen lisäksi yleisen luottamuksen säilyttäminen finanssimarkkinoiden toimintaan. Lain mukaan Finanssivalvonnan tehtävänä on edistää finanssimarkkinoilla hyvien menettelytapojen noudattamista, sekä yleisön tietämystä finanssimarkkinoista. Yksi Finanssivalvonnan tehtävistä on valvoa, että finanssimarkkinoilla toimivat noudattavat niihin sovellettavia finanssimarkkinoita koskevia säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä. (Laki Finanssivalvonnasta 878/2008, 1 luku 3 §.)

Finanssivalvonnan lisäksi informaatioympäristöä sääntelee Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen, jäljempänä ESMA, ohjeineen ja määräyksineen. (Salo, 2016, s. 42.) ESMA on antanut oman julkisen tiedotteen sosiaalisessa mediassa käytävästä sijoituskeskustelusta ja sen riskisyydestä. Tiedotteessa ESMA tuo selkeästi esille, mitä sijoitussuosituksia ovat, miten niitä voi julkaista sosiaalisen median alustoilla, ja mitä seurauksia markkinoiden väärinkäytösasetuksen, eli MARin, rikkomisesta voi seurata. Tiedotteessa kommentoineen ESMAn väliaikaisen puheenjohtajan Anneli Tuomisen mukaan sosiaalisen median aikakaudella on tärkeää tiedostaa ne riskit, jotka liittyvät sosiaalisen median perusteella tehtyihin sijoituspäätöksiin. Myös sijoitussuositusten antamisessa tulee olla tarkkana, koska pahimmassa tapauksessa se voi johtaa rangaistukseen markkinoiden manipuloinnista. (ESMAN verkkosivut, 2022.)

3.2.1 MAR, MAD ja MiFID II

Markkinoiden sääntely on vuosien varrella kiristynyt huomattavasti. Vuonna 2016 voimaan tuli markkinoiden väärinkäyttöasetus (EU) 596/2014, MAR, sekä direktiivi markkinoiden väärinkäytöstä määrättävistä rikosoikeudellisista seuraamuksista 2014/57/EU, MAD II. Näiden asetusten päätavoitteeksi asetettiin sijoittajansuojan parantaminen sekä rahoitusmarkkinoiden luotettavuuden turvaaminen. MAR sääntelee

markkinoiden väärinkäyttöä, johon sisältyy muun muassa sisäpiirikaupat sekä markkinoiden manipulointi. MARin sääntely ulottuu myös sijoitussuosituksiin. (Finanssivalvonnan verkkosivut, 2022; MAR-direktiivi, 2014/596/EU.)

Vuonna 2018 täytäntöön pantiin EU:n direktiivi rahoitusvälineiden markkinoista, 2014/65/EU, MiFID II. Voimaan tulleella direktiivillä kumottiin aiempi, MiFID I. Uuden direktiivin tarkoitus on parantaa sijoitussuojaa sekä lisätä kaupankäynnin avoimuutta. Uuden ja yhdenmukaisemman sääntelyn ansiosta sijoituspalveluntarjoajat, kuten pankit ja sijoituspalveluyritykset, saavat mahdollisuuden toimia kaikkialla Euroopan Unionissa. MiFID II -direktiivissä sijoitusneuvonnaksi määritellään asiakkaan pyynnöstä tai sijoituspalveluyrityksen aloitteesta tapahtuva yksilöllisen suosituksen antaminen yhdestä tai useammasta rahoitusvälineeseen liittyvästä liiketoimesta. (Finanssivalvonnan verkkosivut, 2022; MiFID II -direktiivi, 2014/65/EU.)

Uusi direktiivi toi uusia vaatimuksia sijoituspalveluyrityksille koskien rahoitusvälineiden tarjontaa ja tuotehallintaa. Pankin tai muun vastaavan rahalaitoksen sijoitusneuvoja antavan henkilön on varmistettava, että asiakkaalle tarjotaan tai suositellaan rahoitusvälinettä vain silloin, kun se on asiakkaan edun mukaista. MiFID II:ssa on aiempaa tarkemmin säännelty asianmukaisten tuotteiden soveltuvuudesta, sekä asianmukaisuuden arvioinnista. Asianmukaisuusarvioinnin ulkopuolella ei ole montaakaan yksinkertaista sijoitustuotetta. Näiden seikkojen lisäksi uutena vaatimuksena sijoitusneuvontaa antaville yrityksille on tullut velvollisuus varmistaa, että asiakkaille sijoitusneuvontaa antavalla henkilöllä on tarvittava tietotaito ja pätevyys palveluiden ja tiedon antamista varten. Kyseinen tietämys ja pätevyys on pystyttävä osoittamaan toimivaltaiselle viranomaiselle pyydettyäessä. Mitään lakiin perustuvaa ammattitutkintoa sijoitusneuvojilta ei kuitenkaan vaadita. (Turtiainen, 2018, s. 19.)

Muun kuin asiaa pätevästi hoitavan ammattilaisen antamassa sijoitusneuvonnassa on se vaara, että neuvoja vastaanottavan henkilön tilannetta ei kartoiteta riittävän tarkasti. Aloittelevan sijoittajan voi olla suhteellisen hankala punnita erilaisia sijoitusvaihtoehtoja, mikäli hänellä ei ole ollenkaan tietoa aiheesta, ja siitä syystä itsenäisen, aloittelevan sijoittajan taloudelle voi olla haitallista kuunnella neuvoja taholta, joka ei tunne sijoittajan henkilökohtaista tilannetta kokonaisvaltaisesti.

3.3 Yksilöllinen sijoitussuositus

Luvanvarainen sijoitusneuvonta, johon myös sijoitussuosituksen antaminen sisältyy, on määritelty sijoituspalvelulaissa. Sijoituspalvelulain (747/2012) sijoituspalvelulla tai sijoitustoiminnalla tarkoitetaan:

- ”1) rahoitusvälineitä koskevien toimeksiantojen vastaanottamista ja välittämistä (toimeksiantojen välittäminen);
- 2) rahoitusvälineitä koskevien toimeksiantojen toteuttamista asiakkaan lukuun (toimeksiantojen toteuttaminen)
- 3) kaupankäyntiä eri rahoitusvälineillä omaan lukuun (kaupankäynti omaan lukuun)
- 4) rahoitusvälineiden hoitamista asiakkaan kanssa tehdyn sopimuksen nojalla siten, että päätösvalta sijoittamisesta on annettu kokonaan tai osittain toimeksiannon saajalle (omaisuudenhoito)
- 5) yksilöllisen suosituksen antamista asiakkaalle tiettyä rahoitusvälinettä koskevaksi liiketoimeksi (sijoitusneuvonta)
- 6) rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskun tai myynnin järjestämistä antamalla siihen liittyvä merkintä- tai ostitoumus (liikkeeseenlaskun takaaminen)
- 7) rahoitusvälineiden liikkeeseenlaskun tai myynnin järjestämistä ilman merkintä- tai ostitoumuksen antamista (liikkeeseenlaskun järjestäminen)
- 8) rahoitusvälineiden kaupankäynnin järjestämistä kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettussa monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä (monenkeskisen kaupankäynnin järjestäminen)
- 9) joukkovelkakirjojen, strukturoitujen rahoitustuotteiden, päästöoikeuksien tai johdannaisopimusten kaupankäynnin järjestämistä kaupankäynnistä rahoitusvälineillä

annetussa laissa tarkoitettussa organisoidussa kaupankäyntijärjestelmässä (organisoidun kaupankäynnin järjestäminen).” (Sijoituspalvelulaki 747/2012, 1 luku 15 §.)

Kohta viisi sisältää yksilöllisen sijoitussuosituksen antamisen. Sijoitussuosituksia näkee eri sosiaalisen median kanavissa päivittäin, ja niitä antavat ihan tavalliset sosiaalisen median käyttäjät, joilla ei ole virallista toimivaltuutta sijoitusneuvojen antamiseen. Sijoitussuositukselle ei ole laissa määriteltyä tarkkaa muotovaatimusta, jonka täyttymistä voisi tarkasti valvoa. Siksi sijoitussuosituksena voi pitää myös suullista suositusta. Suullisen suosituksen antamista voi olla jälkeenpäin hankala näyttää toteen, jos osapuolilla on asiasta erilainen näkemys. Suoraa neuvontaa ei ole pelkästään tietojen antaminen sijoituspalveluista tai rahoitusvälineistä, eikä myöskään pelkästään rahoitusvälineiden osto- ja myyntitarjousten tekeminen. Myöskään kaikki sijoituspalveluiden myyntiä edistävä markkinointi ei täytä sijoitussuosituksen piirteitä. (Manninen, 2007, s. 5.)

Yksilöllisen sijoitussuosituksesta tekee sen, jos se esitetään kyseiselle henkilölle soveltuvana, tai jos siinä on otettu huomioon kyseisen henkilön yksilölliset olosuhteet. Jotta suosituksen voidaan katsoa olevan yksilöllinen sijoitusneuvo, tulee siinä antaa suora kehoitus ostaa, myydä, merkitä, vaihtaa tai lunastaa jokin tietty rahoitusväline. Siitä syystä julkisesti annettu suositus ei täytä yksilöllisyyden määrettä. Sen tulee olla tietylle henkilölle suoraan kohdistettu, ja sen tulee sisältää suora kehoitus tehdä jokin sijoitustoimi. Internetin, television, radion tai sanomalehden kautta julkaistu suositus ostaa esimerkiksi tietyn toimialan osakkeita tai rahastoa ei ole yksilöllistä sijoitusneuvontaa, kuten ei myöskään ole eri asiakastilaisuuksissa tapahtuva sijoitustuotteiden esittely. Yksilöllisen sijoitussuosituksen määritelmä ei täyty myöskään silloin, kun pankki suosittelee asiakkaalleen tietynlaisia korkorahastoa, koska kyse ei ole yksittäisestä rahoitusvälineestä. (Turtiainen, 2018, s. 60.)

Sosiaalisen median raha-aiheisissa Facebook-ryhmissä näkee paljon aloituksia, jossa henkilö kertoo säästäneensä tietyn summan rahaa, ja tarvitsee neuvoa niiden sijoittamisessa. Joskus keskustelun aloittaja kysyy suoran ”Mihin tämä rahamäärä x kannattaa sijoittaa”-kysymyksen. Tämä on kaiken edellä kirjoitetun tiedon valossa haitallista, koska siinä kysymykseen vastaava henkilö syyllistyy tahtomattaan hyvin helposti yksilölliseen sijoitusneuvontaan, koska se on suoraan henkilölle kohdistettu, ja sisältää

suoran kehotuksen tehdä jokin sijoitustoimi. Tämän kaltainen sijoituskeskustelu ei ole kestäväällä pohjalla kysyjän taloudellista tilannetta ajatellen, koska neuvon saajan henkilökohtaista tilannetta kyseisissä keskustelunaloituksissa harvoin käydään läpi, jolloin lopputuloksena saattaa olla kasa neuvoja, jotka eivät mitenkään ole taloudellisesti järkeviä keskustelun aloittajan tilanteeseen.

Sijoitussuosituksen ei tarvitse olla kirjallinen ollakseen sellainen, vaan sen voi antaa myös suullisesti. Niitä voi antaa median välityksellä, tai henkilökohtaisen jakelukanavan välityksellä. Varsinainen tiedon jakaminen voi tapahtua lehden, radion, sähköpostin, blogin, sosiaalisen median tai sijoitusblogin kautta. Jakelukanava sijoitussuosituksen antamiselle on tänä päivänä laaja, eikä se helpota yhtään sijoitussuosituksen erottamista muusta informaatiosta tai tavallisesta mainonnasta. (Salo, 2016, s. 292.)

3.4 Sijoitusmuodot

Sijoittamisen aloittamisesta puhuttaessa toistuu usein kolme sijoituskohdetta, jotka ovat osakkeet, rahastot ja ETF:t. Nämä ovat tyypillisin tapa aloittaa, joten avaan niistä tässä lyhyesti jokaista. Sosiaalisen median sijoitusaiheisissa keskusteluissa sijoittamisen aloittamisesta suosituin aloittelijalle annettu sijoitusneuvo on aloittaa rahastosäästäminen. Piensijoittajalle se mielletään vähäriskiseksi, ja sen voi aloittaa tarpeeksi pienellä summalla. Käyn nämä kolme sijoitustuotetta läpi vain pintapuolisesti. On hyvä muistaa, että näiden lisäksi on olemassa muitakin sijoitustuotteita, mutta niiden läpikäynti ei ole oleellista tämän työn kannalta.

3.4.1 Osakkeet

Suomessa ja kansainvälisesti tehtyjen tutkimusten mukaan osakesijoittaminen on sijoitusmuodoista kaikista tuottavin, ja osakkeiden tuotto voittaa kaikkien muiden rahoitustuotteiden tuotot. (Kullas ym., 2014, s. 103.) Osakkeella tarkoitetaan osakeyhtiön omistusosuutta, jolla voi käydä julkista kauppaa arvopaperipörssissä. Pörssissä arvopapereilla käydään läpinäkyvää, julkista ja nopeaa kauppaa, jossa arvopapereiden omistajat vaihtuvat alhaisin kustannuksin. Pörssissä yhtiöt voivat myös laskea liikkeelle uusia osakkeita, ja sillä tavoin rahoittaa toimintaansa. (Saario, 2020, s. 19.)

Sijoittajan omistusosuus yhtiöstä on yhtä suuri kuin hänen omistamansa osakkeiden osuus yrityksen yhteenlaskettujen osakkeiden määrästä. Yhtiökokouksessa tehdyllä päätöksellä yritys voi liikkeelle laskea uuden erän maksullisia tai maksuttomia osakkeita. Osakeomistajuuteen liittyy aina taloudellinen riski, joka rajoittuu sijoitettuun osakepääomaan. Yhtiön, jonka osakkeita sijoittaja omistaa, mennessä konkurssiin, sijoittaja menettää vain osakepääoman. Yritys voi halutessaan muodostaa osakesarjoja, jolloin eri osakesarjoilla on erilaisia oikeuksia. Käytännössä tämä tapa on Helsingin pörssissä hiipumaan päin, joskin vielä löytyy kahden osakesarjan yhtiöitä. (Kallunki ym., 2019, s.76.)

Yritykseen sijoittaneella osakkeenomistajalla on erinäisiä oikeuksia, jotka voidaan käytännössä jakaa taloudellisiin oikeuksiin ja hallinnolliseen päätösvaltaan. Taloudellisia oikeuksia ovat sijoittajan oikeus saada yhtiön jakamaa osinkoa, sekä etuoikeus merkitä uusia osakkeita osakeanneissa. Hallinnollista päätösvaltaa on päätösvalan käyttö yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksen tärkein päätös on yrityksen hallituksen jäsenvalinnat. Usein yrityksen hallituksessa istuu joku suurimmista osakkeenomistajista, tai hänen valitsema henkilö. (Kallunki ym., 2019, s. 76.)

3.4.2 Sijoitusrahastot

Rahastot ovat osakkeiden lisäksi suosittu sijoituskohde, ja moni aloittaakin sijoittamisen ostamalla rahasto-osuuksia. Rahasto-osuudet muodostavat rahaston pääoman, ja sen kasvuun vaikuttaa moni asia, kuten jaettavat osingot, korkotasojen nousu sekä rahaston omistamien arvopapereiden tuotto. Kun jaetaan rahaston arvo liikkeellä olevien rahasto-osuuksien lukumäärällä, saadaan rahaston arvo. (Handelsbanken, 2022.)

Rahastoa hoitaa ja ylläpitää pankki tai rahalaitos. Toimeksiantaja kerää sijoittajalta rahat, ja sijoittaa ne rahaston sääntöjen mukaisesti esimerkiksi osakkeisiin, joukkolainoihin tai raaka-aineisiin. Suomessa rahaston arvo lasketaan päivittäin, ja sen arvo on sen omistamien arvopapereiden ja muiden sijoituskohteiden arvo yhteensä. Rahasto ei ole pörssistä ostettavissa, lukuun ottamatta ETF-rahastoja (Exchange Traded Fund), joista lisää jäljempänä (Mähkä & Lehtipuu, 2020, s. 107.)

Suoriin arvopapereihin verrattuna sijoitusrahaston etu on riskin hajauttaminen. Siinä missä osakkeita ostava sijoittaja laittaa kaikki saman yhtiön varaan, niin rahastosijoittaja saa rahaston sääntöjen mukaan valmiiksi allokoitun sijoitussalkun. Rahaston kautta sijoittaja pääsee käsiksi myös sellaisiin sijoituskohteisiin, joihin ei piensijoittajana muuten pääsisi, kuten moniin kiinteistöihin, joukkovelkakirjalainoihin sekä rahamarkkinavälineisiin. Rahastojen etu on myös siinä, että sen saa tarvittaessa nopeasti realisoitua ja muutettua likvidiksi rahaksi. Rahastosijoittajan ei myöskään tarvitse seurata markkinoita niin tiiviisti mitä osakesijoittajan, koska rahaston salkunhoitaja tekee sen sijoittajan puolesta. Sijoitusrahastoon on mahdollista päästä mukaan hyvin pienellä summalla. (Kallunki ym., 2019, s. 117.)

3.4.3 ETF-rahastot

Tavallisista sijoitusrahastoista poiketen ETF-rahastot ovat pörssissä noteerattuja rahastoja, eli niillä käydään kauppaa pörssissä pörssin aukioloaikana samalla tavalla kuin osakkeilla. ETF:t eivät kaikki ole samanlaisia, vaan poikkeavat sijoituspolitiikaltaan toisistaan paljonkin. Sijoituspolitiikka määritellään ETF:n säännöissä, ja rahaston riski vaihtelee paljon eri vaihtoehtojen välillä. Siksi on tärkeää, että sijoittaja tutustuu hyvin sijoituskohteeseen ennen ostopäätöstä. Valtaosa ETF-rahastoista ovat indeksirahastoja, eli ne seuraavat jotain tiettyä indeksiä. ETF:n tuotto vastaa kohdeindeksin tuottoa rahaston kuluilla vähennettynä. Indeksiä seuraavan ETF-rahaston salkunhoitaja ei ota kantaa markkinoilla tapahtuviin seikkoihin, vaan rahaston varat sijoitetaan indeksipainon mukaisesti. (Kallunki ym., 2019, s. 123.)

4 SOSIAALINEN MEDIA

2000-luvulla lanseerattiin älypuhelimet, sekä kehitettiin sosiaalisen median merkittävät palvelut. Kumpikin muutti ihmisten suhtautumisen mediaan. Sosiaalisen median palvelut rakentuivat 2000-luvun puolivälissä, kun vuonna 2005 avattiin Facebook, Twitter ja YouTube. Instagram ja Snapchat lanseerattiin vuosina 2010 ja 2011.

Sosiaalisen median suosio kasvoi räjähdysmäisesti, koska se mahdollisti yhteydenpidon muihin ihmisiin ennen näkemättömällä tavalla. Sosiaalisen median myötä tulleet emojiit, gifit ja meemit toivat uudenlaista tunnetta viestittelyyn, ja se teki kaikista sisällöntekijöitä ja julkaisijoita. (Leino, 2021, s. 50.)

Sosiaalinen media on monella tapaa läsnä ihmisten arjessa. Mediatoimisto Dagmarin vuonna 2018 teettämän tutkimuksen mukaan 85 prosenttia 15–24-vuotiaista suomalaisista käyttää Instagramia. Kaikista aktiivisimpia ovat 15–24-vuotiaat naiset, joista 60 prosenttia avaa Instagramin useita kertoja päivässä. Blogeja tutkimuksen mukaan lukee viikoittain. lähes kolmasosa 15–65-vuotiaista suomalaisista, ja kuukausittain 41 prosenttia. 71 prosenttia vastaajista kertoi lukevansa blogeja satunnaisesti. (Halonen, 2019, s. 32.)

Sosiaalinen media vaikuttaa käyttäjiensä käyttäytymisen lisäksi myös heidän tunteisiinsa. Sen osoitti Facebook vuonna 2012, kun se teki salaisen kokeen 700 000 käyttäjälle. Tammikuussa 2012 Facebook näytti viikon ajan osalle käyttäjistä positiivisia päivityksiä, ja osalle negatiivisia. Viikon jälkeen positiivisia päivityksiä nähneet käyttäjät julkaisivat itsekkin positiivisia julkaisuja, kun taas negatiivisia viestejä saaneet kirjoittivat negatiivisia viestejä. Facebookin teettämä tutkimus osoittaa, että isot sosiaalisen median alustat vaikuttavat manipulatiivisesti käyttäjien tunteisiin. Kokeilu oli laillinen, joskin sitä pidettiin epäeettisenä, ja se herätti valtavasti kritiikkiä. (Leino, 2021, s. 72.)

Vaikka tämä onkin yksittäinen koe, osoittaa se kuitenkin sosiaalisen median valtavan käyttäjien käyttäytymistä ohjaavan voiman. Tämän aiheen kannalta tutkimusta voidaan pitää merkityksellisenä siitä näkökulmasta, että sosiaalinen media ohjaa sen käyttäjän käyttäytymistä. Voidaan mielestäni perustellusti pohtia, ohjaako sosiaalinen media myös käyttäjiensä sijoituspäätöksiä, kun he lukevat sieltä muiden ihmisten sijoittamisesta.

4.1 Kuka on vaikuttaja?

Sosiaalisen median vaikutusta ihmisen käyttäytymiseen ei voi aliarvioida. Sosiaalisen median myötä on syntynyt kokonaan uusi työpaikka, somevaikuttaja. Sosiaalisen median vaikuttajaksi voi nousta periaatteessa kuka tahansa, kenellä vain on mahdollisuus käyttää sosiaalisen median kanavia. Oman äänensä saa halutessaan kuuluville vuorokaudenajoista tai maantieteellisistä rajoituksista riippumatta. Sosiaalisen median avulla ihminen voi vaikuttaa sellaiseen toiseen ihmiseen, keneen hänen olisi mahdoton ilman sosiaalista mediaa vaikuttaa. Word of Mouth Marketing Associationin, eli WOMMAN, mukaan, vaikuttaja on sellainen henkilö, jolla on vertaisviestinnän kautta keskimääräistä laajempi tavoitavuus tai vaikuttavuus. Vaikuttajan mahdollisuus vaikuttaa muiden ihmisten mielipiteisiin ja käytökseen on siis suurempi mitä keskivertoimisella yleisesti. Vaikuttajan uskottavuus määrittelee hänen arvonsa vaikuttajana. (Halonen, 2019, s. 10.)

Vaikuttaja ei ole vaikuttaja ilman yleisöä. Vaikuttaja on ansainnut yleisönsä ja seuraajiansa luottamuksen ja suosion, ja suosio voi olla seurausta esimerkiksi tietyn alan asiantuntijuudesta tai muuten vain valloittavasta persoonallisuudesta. Sosiaalisen median vaikuttajalle olennaista on kyky tuottaa, tulkita, suodattaa ja jakaa omaa yleisöään kiinnostavaa sisältöä ja materiaalia. Vaikuttajan seuraajia kiinnostaa lähtökohtaisesti samat asiat kuin vaikuttajaakin. Vaikuttajaa voi ajatella myös tiedonvälittäjänä, joka välittää ja tulkitsee oman alansa uusinta tietoa seuraajilleen, avaten uutta tietoa oman näkökulmansa ja kokemuksensa kautta. (Halonen, 2019, s. 10.)

Vertaissuosituksiset ovat yksi syy miksi ihmiset seuraavat vaikuttajia sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisesta mediasta haetaan usein kokemuspäistä tietoa, sekä mielipidettä tietystä asiasta, ja vaikuttajan sanomisilla on suurempi merkitys seuraajan käyttäytymiseen mitä yritysten mainoksilla ja viesteillä. Vertaissuosituksiin luotetaan, ja niiden perusteella tehdään ostopäätöksiä. Vaikuttajien suosituksiin luottavat etenkin nuoret henkilöt, ja vaikuttajien antamalla suosituksilla on merkittävä vaikutus nuoren ihmisen ostopäätökseen. (Halonen, 2019, s. 36.)

Tämä ilmiö näkyy myös sijoittamisessa ja raha-aiheisissa Instagram-tileissä. Ihmiset perustavat sijoituspäätöksiään siihen, että mihin joku tietty somevaikuttaja on

sijoittanut. Vaikka suoraa sijoitusneuvontaa ei saakaan sosiaalisessa mediassa antaa, voi se vaikuttaa seuraajan sijoituspäätökseen, kun vaikuttaja kertoo ostaneensa jotain tiettyä sijoitustuotetta, kuten indeksirahastoa tai tietyn yrityksen osaketta. Sosiaalisen median vaikuttajaa ja vaikuttamista koskevan teorian pohjalta voisi olettaa, että vaikuttaminen ulottuu myös sijoittamiseen liittyvään mainostamiseen. Sijoittamisen aloittaminen voi tuntua haastavalta kaiken sen valtavan tietomäärän keskellä, joten aloittelevan sijoittajan on helppo poimia neuvot seuraamaltaan vaikuttajalta. On mielestäni syytä pohtia, että onko rahapuhe arkipäiväistynyt jo liikaa sosiaalisessa mediassa, ja tulisiko sitä valvoa enemmän. Toisaalta lisääntynyt sijoituspuhe on ollut myös hyvä asia, koska se on saanut sellaisia ihmisiä aloittamaan sijoittamisen, joita ei sijoittaminen ole aiemmin koskettanut millään lailla.

4.2 Sosiaalinen media ja sijoitustoiminta

Sosiaalisesta mediasta löytyy lukuisia erilaisia ryhmiä, joissa jaetaan vinkkejä säästämiseen ja sijoittamiseen liittyen. Finanssivalvonta valvoo luvanvaraiseen sijoittamiseen liittyvää toimintaa, johon liittyy oleellisesti myös sijoitusneuvonnan valvonta. Fiva piti maaliskuussa 2021 lehdistötiedotteen, jossa se otti kantaa sosiaalisessa mediassa käytävään sijoituskeskustelun laillisuuteen. Fiva ilmoitti saavansa enenevässä määrin yhteydenottoja sijoituskeskusteluista- ja kirjoittamisesta sosiaalisessa mediassa. Yhteydenotot ovat liittyneet pääosin kolmeen asiaan. Kurssimanipulaatioon, sijoitussuosittelun antamiseen sekä yleisesti sosiaalisessa mediassa käytävän keskustelun antiin, mihin sijoittajan kannattaa kiinnittää huomiota. Finanssivalvonta ei verkkosivujensa mukaan valvo yksityishenkilöitä, lukuun ottamatta yleistä sijoituskeskustelua. (Finanssivalvonta, 2021.)

Fiva ilmaisi huolensa sosiaalisessa mediassa käytyjen keskustelujen pohjalta tehtyjen sijoituspäätösten sopivuudesta sijoittajalle. Fiva huolestui myös siitä, että keskusteluiden avulla pyritään manipulatiivisesti vaikuttamaan pörssikursseihin, minkä seurauksena luottamus markkinoiden toimintaan ja hinnanmuodostukseen heikkenee. Fiva huomauttaa tiedotteessaan siitä, että sijoittajan tulisi perustaa sijoituspäätöksensä luotettavaan ja faktapohjaiseen informaatioon, ja päätöstä tehdessä on hyvä pitää mielessä

omat sijoitustavoitteet. Myös oma kyky kantaa tappiota, sekä hajauttamisen hyödyt tulee Fivan mukaan huomioida sijoituspäätöstä tehdessä. (Finanssivalvonta, 2021.)

Rikoslain mukaan harhaanjohtavaa tai kokonaan väärää informaatiota antava voi syyllistyä kiellettyyn kurssimanipulaatioon, mikäli tavoitteena on vaikuttaa osakkeen hintaan, tai jos esiintyy sijoitusalan ammattilaisena. (Rikoslaki 51 luku, 3–4 §.) Finanssivalvonnan johtajaa haastateltiin Helsingin Sanomiin maaliskuussa 2021, ja artikkelissa hän varoitti sosiaalisessa mediassa sijoitusneuvoja oikeudellisesta vastuusta. Osakkeiden hinnan manipulointi on aina rikos. Finanssivalvonnan johtajan mielestä on hienoa, että kiinnostus sijoittamista kohtaan on kasvanut, mutta on huolissaan siitä, että jotkut sosiaalisen median käyttäjät eivät ymmärrä eroa faktatiedon ja sosiaalisessa mediassa kerrotun mielipiteen välillä. Sijoituspäätöksen tulisi perustua ennen kaikkea faktatietoon. (HS 16.3.2021.) Mielestäni on hyvä, että viralliset tahot ovat varoitelleet sosiaalisen median sijoitusneuvoja. Vaikka tarkoitus olisi jakaa yleisluontoista tietoa aiheesta, on silti hyvä olla tietoinen siitä, missä menee esimerkiksi rikoslaissa raja siihen, että minkälainen toiminta katsotaan kurssimanipuloinniksi.

On aiheellista pohtia, onko sosiaalisen median perusteella tehty sijoituspäätös silloinkaan faktaan ja luotettavaan tietoon perustuva, vaikka neuvon saaja olisikin asiaa pintapuolisesti neuvon saatuaan googlannut. Kuten aiemmin tuli todettua, yksi isoimpia sijoittamisen aloittamiseen liittyvistä tehtävistä on oman riskin- ja tappionsietokyvyn pohtiminen. On sijoittajan itsensä kannalta huolestuttavaa, mikäli tämä tärkeä vaihe jää kokonaan pois. Ellei ota tarpeeksi kattavasti selvää sijoituskohteesta, voi nopeasti olla tilanteessa, jossa on menettänyt ison osan, tai pahimmassa tapauksessa kaikki, varallisuudestaan huonon sijoituspäätöksen vuoksi. Nämä tilanteet ovat kuitenkin vältettävissä sillä, että tutustuu sijoituskohteeseen ennen sijoituspäätöstä.

Hyttinen (2017, s. 60) kirjoittaa kirjassaan *Suosioharha*, että kotitalouksien heikoista sijoitustuotoista ei voi syyttää sijoittamisesta kirjoittavaa mediaa, koska media kirjoittaa niistä asioista, jotka kiinnostavat yleisöä. Mielestäni tämä pätee, ainakin jonkin verran, myös sosiaaliseen mediaan ja siellä annettuihin neuvoihin. Jonkin verran siksi, koska eri asemassa ovat ne sellaiset sosiaalisen median vaikuttajat, jotka tekevät kaupallisia yhteistöitä eri rahoituslaitosten ja pankkien kanssa. Silloin tarkoituksena on

myydä asiakkaan rahoitusinstrumenttia, joten vaikuttajan on oltava tarkkana siitä, miten asiaa tai tuotetta markkinoi.

4.3 Sijoitusalan ammattilaisena sosiaalisessa mediassa

Sitä, ketä voidaan pitää sijoitusalan ammattilaisena sosiaalisessa mediassa, ei ole tarkkaan määritelty Suomen lainsäädännössä. Tähän antaa kuitenkin suuntaa antavan vastauksen MAR, markkinoiden väärinkäyttöasetus. Euroopan Unionin virallisessa lehdessä (2016) avattiin asetusta kohta kohdalta enemmän, ja siinä selitettiin muun muassa se, että keneen kyseinen asetus erityisesti kohdistuu. Markkinoiden väärinkäytösasetuksen mukaan asiantuntijana voidaan pitää riippumattomia analyytikkoja, sijoituspalveluyrityksiä, luottolaitoksia sekä kaikkia henkilöitä, joiden pääasiallisena liiketoimintana on tuottaa ja levittää suosituksia, ja niiden palveluksessa olevat luonnolliset henkilöt, joilla on rahoitusalan kokemusta tai asiantuntemusta ja joita pidetään asiantuntijoina. (EU:n virallinen lehti 2016, 2. resitaali.)

Asetuksen mukaan asiantuntijuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon henkilön henkilökohtainen työhistoria, kuinka usein hän antaa tai tuottaa suosituksia ja kuinka monet niitä noudattavat. Pitää myös huomioida, onko kyseinen henkilö antanut aiemmin suosituksia ammattimaisesti, ja onko media tai muut kolmannet osapuolet välittäneet tämän henkilön suosituksia. (EU:n virallinen lehti, 2. resitaali.)

Kun miettii piensijoittajan oikeutta saattaa sosiaalisessa mediassa sijoitusneuvontaa tai suoria sijoitussuosituksia jakavaa henkilöä vastuuseen tiedon levittämisestä ja neuvomisesta, niin en tämän asetuksen kautta näe, että sellainen oikeus toteutuisi, jos kyseessä on tavallinen, sijoittamisesta kiinnostunut sosiaalisen median käyttäjä, joka suosituksia jakaa. Eri asia on, mikäli suosituksia sosiaalisessa mediassa jakaa esimerkiksi pankin tai luottolaitoksen analyytikko tai arvostettu asiantuntija. Täytyy myös muistaa sijoituspalvelulain määritelmä sijoitussuositukselle. Sen mukaan, kuten kapaleessa 3.3 jo kirjoitin, sijoitussuositus on yksilöllinen silloin, kun se esitetään henkilölle suoraan soveltuvana hänen yksilölliset olosuhteensa huomioiden. Suosituksessa tulee myöskin olla suora kehoitus ostaa, myydä, merkitä, vaihtaa tai lunastaa jokin tietty rahoitusväline. (Turtiainen, 2018, s. 60.)

5 VASTUU JA VAHINGONKORVAUS

5.1 Harhaanjohtava tieto

Arvopaperimarkkina- laissa kielletään antamasta totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa tietoa arvopaperien ja muiden rahoitusvälineiden markkinoinnissa ja vaihdannassa. Jos jonkin tiedon esittämisen jälkeen huomataan, että annettu tieto on virheellistä tai harhaanjohtavaa, on se viivytyksettä oikaistava, mikäli sillä on olennaista merkitystä sijoittajalle. (Arvopaperimarkkinalaki 746/2012, 1 luku 3 §.) Sijoituspalvelulaissa säädetään sijoituspalvelun markkinoinnista siten, että sen tarjoamisessa on toimittava rehellisesti ja ammattimaisesti asiakkaan edun mukaisesti. Totuudenvastaista ja harhaanjohtavaa tietoa ei voi antaa, ja kaiken annettavan tiedon tulee olla tasapuolista ja selkeää. (Sijoituspalvelulaki 10 luku 1 §.)

Arvopaperimarkkinalain 16 luvussa säädetään korvausvastuun perusteesta. Joka tahallaan tai huolimattomasti aiheuttaa toiselle vahinkoa arvopaperimarkkinalain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten, tai markkinoiden väärinkäyttöasetuksen vastaisella menettelyllä, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon. (Arvopaperimarkkinalaki 16 luku 1 §.)

Yllä olevat säädökset koskevat ennen kaikkea elinkeinonharjoittajia sekä Finanssivalvonnan toimiluvan saaneita tahoja. Sijoituspalvelulain ensimmäisessä pykälässä sanotaan, että kyseistä lakia sovelletaan liiketoimintaan, jossa harjoitetaan sijoitustoimintaa, tai tarjotaan sijoituspalveluja (Sijoituspalvelulaki 1 luku 1 §). On kuitenkin huomioitava, että ne ovat lakiin kirjattuja, rangaistuksen uhalla noudatettavia lakeja, joiden laiminlyönnistä elinkeinonharjoittaja saa huomautuksen, sakot tai menettää jopa kokonaan toimilupansa, sekä on vahingonkorvausvelvollinen joissain tapauksissa.

Minusta on aiheellista miettiä, että koska sijoitusneuvontaa ammatikseen tekevät ovat vahingonkorvausvastuussa toimiessaan sijoittajaa vahingoittavalla tavalla, niin tulisi siko sen jossain määrin ulottua myös sosiaalisessa mediassa sijoitusneuvoja jakaviin henkilöihin. Tällä hetkellä vastuu ulottuu kyllä ammattimaisiin sijoitussuosituksia jakaviin henkilöihin, jotka määrittävät markkinoiden väärinkäyttöasetuksessa. On toki

selvää, että sijoitusneuvonnan ja sijoitussuositusten antamisen lainvaraisuudesta ei tavallinen kansalainen luultavasti edes tiedä, mutta se ei välttämättä poista vastuuta siitä, että henkilön pitäisi se tietää.

Harhaanjohtavan ja totuudenvastaisen tiedon antamisen kiellosta säädetään myös luotolaitoslaissa (15:2) ja laissa kaupankäynnistä rahoitusvälineillä (2:39; 4:11) Näin olen sitä voidaan pitää hyvin keskeisenä koko arvopaperimarkkinoita koskevana periaatteena. Kun tiedon harhaanjohtavuutta ja totuudenvastaisuutta arvioidaan, on tiedon merkitys sijoittajan päätöksentekoon isossa roolissa. Keskeistä asiassa on informaation antama kokonaiskuva viestintävälineestä riippumatta. Finanssivalvonnan mukaan markkinoilla ei tule luoda perusteettomia tuotto-odotuksia mielikuvien avulla, ja tuotto-odotuksesta puhuessa tulee mainita tuotteeseen liittyvä epävarmuus ja mahdollisuus pääoman menettämiseen. Yleisenä periaatteena voidaan pitää sitä, että sijoittaja ei voi vedota virheelliseen informaatioon silloin, kun hän on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää tiedon virheellisyydestä. (Salo, 2016, s. 81, 85.)

Harhaanjohtavan ja totuudenvastaisen tiedon antaminen on virhe sijoitusmaailmassa. Sosiaalisen median eri keskustelualustoilla käydyissä sijoituskeskusteluissa ei oman kokemukseni mukaan tätä olla otettu juurikaan huomioon. Toki täytyy muistaa, että yllä olevat lakiin kirjatut säädökset on suunnattu sijoitustoimintaa luvanvaraisesti antaville tahoille. Silti mielestäni on hyvä pohtia asiaa myös sosiaalisessa mediassa keskustelua seuraavan aloittelevan piensijoittajan näkökulmasta. Sijoittamisesta mitään ymmärtävän henkilön ei alun alkaenkaan tulisi etsiä tietoa pelkästään sosiaalisesta mediasta, mutta koska tätäkin tapahtuu, tulisi jokaisen muistaa sijoittamiseen liittyvät riskit. Näihin riskeihin kuuluu Fivan mainitsema sijoitustuotteen epävarmuus, ja mahdollisuus pääoman menettämiseen.

Sijoittajan menettäessä pääomansa ammattimaisesti toimivan sijoituspankkiirin huolimattomuudesta, tai jopa virheellisen tiedon tahallisesti antamisen seurauksesta, voi sijoittaja hakea korvausta sijoituspalvelulakiin vedoten sijoituspalveluja myyvältä yritykseltä. (Sijoituspalvelulaki 16 luku 1–2 §).

5.2 Vahingonkorvaus

Vahingonkorvauslain mukaan, joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on hän velvollinen korvaamaan sen, jolle siitä, mitä vahingonkorvauslaissa säädetä, muuta johdu. Jos vahinko on aiheutettu tahallisesti, tulee siitä korvata täysi korvaus, ellei sitä erityisistä syistä harkita alentaa. (Vahingonkorvauslaki 2 luku 1 §.)

Vahingonkorvausvastuun täyttymistä arvioidaan muutaman perusedellytyksen kautta. Ne ovat korvauskelpoisen vahingon aiheutuminen, vahingonaiheuttajan tuottamus sekä syy-yhteys vahingon ja tuottamuksen välillä. Kuitenkaan kaikki vahingossa tapahtuneet asiat eivät ole korvauskelpoisia, ja jos on, niin silloin tulee selvittää, miten sattunut vahinko mitataan rahassa. Syy-yhteys arvioidaan miettimällä, että olisiko vahinko aiheutunut ilman tiettyä tapahtumaa, eli ilman tuottamuksellista tekoa tai laiminlyöntiä. Syy-yhteyttä ei ole silloin, jos vahinko olisi voinut tapahtua ilman arvioinnin kohteena olevaa tuottamuksellista menettelyä. (Hahto, 2008, s. 17.)

Tuottamusvastuu sisältää sekä tahallisesti aiheutetut vahingot että huolimattomuudella tai varomattomuudella aiheutetut vahingot. Jotta vahingonkärsinyt voi syyttää asiasta toista henkilöä, tulee siihen olla jokin erityinen oikeusperuste. Käytännössä lähtökohta on korvauksettomuus, ja vahingonkorvausvastuun syntyminen on poikkeus. Tämän lisäksi edellytyksenä on, että on olemassa riittävä syy-yhteys, eli aiheutuneen vahingon on voitava näyttää tapahtuneen jostain tietystä, yksilöidystä toiminnasta. (Ståhlberg & Karhu, 2020, s. 80, 87.)

Arvopaperilautakunta, jatkossa APL, on ratkaisussaan arvioinut pankin sijoitusneuvonnan virheen syy-yhteyttä asiakkaan omaan päätöksentekoon. Asiakas oli pankin sijoitusneuvojan kanssa keskusteltuaan kertonut, että suosii matalariskisiä, oman pääoman säilyttäviä vaihtoehtoja. Asiakkaalle oltiin silti pankin toimesta suositeltu korkeariskistä joukkolainaa, johon asiakas oli keskustelun päätteeksi sijoittanut rahaa. Asiakas teki asiasta valituksen jälkeensä, ja koska näyttöä siihen, että asiakas olisi päätenyt kyseiseen ratkaisuun ilman sijoitusneuvojan suositusta ei ollut, teki APL ratkaisusuosituksensa asiakkaan hyväksi. (Fine, 2021, APL 10/11.)

Vahingonkorvauslain esitöistä tulee ilmi, että pääsääntöisesti korvausvelvollisuus, joka perustuu vahingonkorvauslakiin, koskee ainoastaan niin kutsuttua välitöntä vahinkoa. Tämä tarkoittaa sitä, että vahinko on tapahtunut korvausta hakevalle henkilölle itselleen. Vahingon välittömyyttä on pidetty oikeuskäytännössä korvattavuuden edellytyksenä. (HE 167/2003 luku 2.2.)

Olettaman mukaan sijoitusneuvojen antamisella vaikutetaan sijoittajan päätöksentekoon. Tästä huolimatta sijoittaja tekee itse lopullisen päätöksen siitä, mihin hän sijoittaa, ja pääsääntöisesti vastaa itse seurauksista. Virheellinen tieto voi johtaa siihen, että sijoittaja tekee päätöksen, joka on ristiriidassa hänen tavoitteidensa kanssa. Sijoittajan kuitenkin oletetaan tuntevan keskeiset rahoitusmarkkinoiden lainalaisuudet, kuten riskin ja tuoton välisen suhteen. Sijoittamisen ohjaamisen sääntelyn taustalla on kyse siitä, että sijoittaja kykenee toimimaan suhteellisen rationaalisesti. Näin ollen on oletettavaa, että sijoittaja tutustuu saamaansa tietoon, ja tekee sen pohjalta itselleen johdint mukaisen ratkaisun. (Salo, 2016, s. 145.)

5.3 Varallisuusvahinko

Korvausvelvollisuuden kannalta on olennaista, minkälaiseksi vahinko mielletään. Perinteisesti vahingot jaetaan henkilö-, esine- ja varallisuusvahinkoihin, ja kussakin on eri korvausjärjestelmänsä. Vahingon luokittelu on korvausvelvollisuuden lisäksi tärkeää myös siksi, koska kategorioissa myös syy-yhteyteen liittyvät näyttöongelmat, sekä niiden ratkaisutavat vaihtelevat paljon. Myös omalla myötävaikutuksella on eri merkitys kussakin luokassa. Luokittelun pääperusteena on vahingon kohdistuminen joko henkilön terveyteen tai mielentilaan, esineeseen tai henkilön varallisuusasemaan. Joskus voi olla hankalaa arvioida, mihin kategoriaan jokin vahinko kuuluu. (Ståhlberg & Karhu, 2020, s. 334.)

Puhdas varallisuusvahinko on vakiintunut termi, jota käytetään, kun puhutaan varallisuusvahingosta. Vahingonkorvauslakia sovelletaan sopimuksenulkoisissa tapauksissa, myös niissä tapauksissa, kun varsinaista sopimussuhdetta ei ole, mutta riittatilanteessa, on selkeästi nähtävillä sopimussuhteeseen rinnastuvia seikkoja. (Ståhlberg & Karhu, 2020, s. 371.)

Varallisuusvahingosta, tai taloudellisesta vahingosta, puhutaan silloin, kun kyseessä on taloudellinen vahinko, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon. Varallisuusvahingon sekä henkilö- ja esinevahingon erottaminen on tarpeellista siksi, koska niiden korvausvastuun edellytykset ovat erilaiset. Vahingonkorvauslain mukaan taloudellinen vahinko tulee korvata, vaikka sillä ei ole yhteyttä henkilö- tai esinevahinkoon silloin, kun vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä, tai jos siihen on jokin muu erittäin painava syy. (Vahingonkorvauslaki 5 luku 1 §.)

Puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen erittäin painavan syyn perusteella voi olla tulkinnallisesti ongelmallinen. Oikeuskäytännön perusteella erittäin painavaksi syyksi voidaan ajatella hyvän asianajotavan, lehtimiestavan tai liiketavan vastaisesti toimimisen. Aina edellä olevan kaltaisesti toimiminen ei kuitenkaan johda korvattavuuteen, ja Ståhlberg ym toteaa kirjassa, että erittäin painavien syiden kriteerit eivät ole täsmentyneet kunnolla oikeuskäytännössäkään. (Ståhlberg & Karhu, 2020, s. 376.)

5.3.1 Henkilö- ja esinevahinko

Henkilö- ja esinevahingot eivät suoranaisesti liity tämän työn keskeiseen aihepiiriin, mutta mielestäni on hyvä lyhyesti avata, mitä ne sisältävät. Henkilövahinkoa ei ole määritelty tarkasti vahingonkorvauslaissa, vaan sen tarkempi määrittely on jäänyt oikeuskäytännön varaan. Lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää, että henkilövahinko on henkilön terveydentilaan kohdistuva epäedullinen vahinko, joka aiheuttaa negatiivisen häiriön, ja joka voidaan todeta lääketieteellisesti. (Ståhlberg & Karhu, 2020, s. 336.)

Esinevahingon korvauksesta säädetään vahingonkorvauslaissa. Sen mukaan esinevahinkona on korvattava esineen korjauskustannukset sekä muut vahingosta aiheutuneet kulut. Tähän lasketaan myös arvonalennus, tai hukatun tai tuhoutuneen esineen arvo. (Vahingonkorvauslaki 5 luku 5 §.)

6 RIKOSOIKEUDELLINEN VASTUU

Kun puhutaan sijoitusneuvonnan laillisuudesta, on luonnollista miettiä, että minkälaiseen vastuuseen sijoitusneuvonnan antaja joutuu, jos hän antaa sijoitusneuvontaa välittämättä seurauksista tiedostamatta tai tahallisesti. Lähdin tässä työssä pohtimaan aihetta myös siitä näkökulmasta, että voiko vastuu konkretisoitua rikosoikeudellisen vastuun kautta.

Ennen kuin ihminen voidaan tuomita rikosoikeudelliseen vastuuseen, tulee kolmen perusedellytyksen toteutua tapahtuneessa. Ensinnäkin teon tulee olla tunnusmerkistömukainen, eli sen on vastattava jonkun lakiin kirjoitetun rikoksen tunnusmerkistöä. Toiseksi teon on oltava oikeudenvastainen, eli tekoon ei voi soveltaa vastuuvapausperustetta. Vastuuvapausperusteella tarkoitetaan sitä, että teko ei ole tehdyissä olosuhteissa moitittava eikä ole tunnusmerkistömukainen teko. Kolmanneksi edellytetään tekijän syyllisyyttä. (Hahto, 2008, s. 12.) Rikoslaisissa vastuuvapausperusteista säädetään luvussa neljä. Vastuuvapausperusteisiin kuuluu hätävarjelu, eli tarpeellinen puolustusteko hätävarjeluna, sekä pakkotila, eli tietty teko on tehty uhkaavan välittömän ja pakottavan vaaran torjumiseksi. (Rikoslaki 4 luku 4–5 §.)

Hallituksen esityksessä 44/2002 käytiin läpi edellä olevia rangaistavuuden edellytyksiä, ja esityksen mukaan olennaista on se, että niin pitkään kuin jokin kolmesta edellytyksestä puuttuu, ei tapahtuneesta puhuta rikoksena. Samassa hallituksen esityksessä tuodaan esille myös se näkemys, että rikoslain nojalla ei rangaista vain tehdystä teosta, vaan myös laiminlyönti voi johtaa vastuuseen, ja laiminlyöntivastuuta ei sulje pois se, että vastuusäännössä puhutaan vain teosta. (HE 44/2002, luku 2.3.)

Yllä olevan valossa näyttää epätodennäköiseltä, että henkilö, joka on perustanut pieleen menneen sijoituspäätöksen sosiaalisessa mediassa näkemäänsä tai saamaansa neuvoon voisi vaatia neuvon antajaa rikosvastuuseen asiassa. Tehty asia on rikos, mikäli kaikki kolme aiemmin selitettyä rangaistavuuden edellytystä täyttyvät, ja kun mietitään sosiaalisen median perusteella tehtyä sijoituspäätöstä, niin siinä rikoksen tunnusmerkit eivät täyty.

Rikoslaisissa säädetään erikseen arvopaperimarkkinarikoksista, mihin luetaan mukaan sisäpiirintiedon väärinkäyttö, törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö, sisäpiirintiedon ilmaiseminen ja markkinoiden manipulointi. Markkinoiden manipulointiin sisältyy sellaisen tiedon levittäminen, joka antaa väärän tai harhaanjohtavan käsityksen tietystä rahoitusvälineestä, ja tällä tiedon levittämisellä on tarkoitus hankkia itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä. (Rikoslaki 51 luku 3 §.) Luku ei kuitenkaan sisällä yksityishenkilön antamaa sijoitusneuvontaa tai sijoitussuosituksen antamista sosiaalisessa mediassa tai muussakaan kanavassa.

6.1 Eri rikosmuodot

Rikoslaisissa ei ole sellaista pykälää, jossa suoraan määrättäisiin rangaistavaksi luvaton sijoitusneuvonta. Rikoslaisissa on kuitenkin joitain ihmisen varallisuuteen kohdistuvia rikoksia, jotka käyn tässä läpi. Tämän työn kannalta oleellisia rikosmuotoja ovat petos, kavallus ja vahingonteko, vaikka mikään niistä ei suoranaisesti ole linkitettävissä sijoitusneuvonnan antamiseen. Rikoslaisissa säädetään myös arvopaperimarkkinarikoksista, mutta se liittyy sisäpiirintiedon väärinkäyttöön, ja se ei aiheena sellaisenaan ole tämän työn ydintä.

6.1.1 Petos

Petoksesta ja muusta epärehellisyydestä säädetään rikoslain 36 luvussa. Sen mukaan henkilö, joka hankkii itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä vahingoittamalla, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä, on tuomittava petokseen, mikäli saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja se aiheuttaa uhrille taloudellista vahinkoa. Petos voidaan kategorisoida lieväksi tai törkeäksi petokseksi. (Rikoslaki 36 luku 1 §.)

Otsikossa mainitulla muulla epärehellisyydellä tarkoitetaan tässä yhteydessä muun muassa kiskontaa ja luottamusaseman väärinkäyttöä, mutta ne ei eivät ole tämän työn kannalta relevantteja. Jäljempänä tulevassa haastattelussa mainitaan taloudellinen hyöty, ja se voi toteutua nimenomaan petoksen kautta. Sosiaalisessa mediassa saa käydä vapaasti keskustelua sijoittamisesta, mutta edellä mainitussa

sijoituspalvelulaissa määritellyn suoran sijoitusneuvonnan tunnusmerkistön täytyessä sijoitusneuvontaa antavan henkilön syy suositusten antamiselle voi olla taloudellisen hyödyn saaminen, ja siinä tapauksessa kyseessä voi olla petoksen tunnusmerkistön täytyminen.

6.1.2 Kavallus

Rikoslain 28 luku käsittelee varkautta, kavallusta ja luvaton käyttöä. Rikoksena kavalluksen tunnusmerkistö täyttyy silloin, kun joku anastaa hallussaan olevia varoja tai muuta irtainta omaisuutta. Myös se on tuomittavaa, jos joku anastaa löytämiään tai erehdyksen kautta haltuunsa saamiaan varoja tai muuta irtainta omaisuutta. Törkeän kavalluksesta tekee se, jos anastettu omaisuus on erittäin arvokas, tai varojen määrä on hyvin suuri, tai jos uhrille aiheutetaan erityisen tuntuva vahinkoa tai jos tekijä käyttää hyväkseen erityisen vastuullista asemaansa. (Rikoslaki 28 luku 4–5 §.)

6.1.3 Vahingonteko

Vahingonteosta säädetään rikoslain 35 luvussa. Sen mukaan henkilö, joka oikeudettomasti hävittää tai vahingoittaa toisen omaisuutta, on tuomittava vahingonteosta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Vahingonteko on törkeä silloin, jos tekijä aiheuttaa uhrille erittäin suurta taloudellista vahinkoa, tai jos teolla aiheutetaan uhrille olot huomioon ottaen erityisen tuntuva vahinkoa. (Rikoslaki 35 luku. 1–2 §.)

Tämä rikosmuoto on nostettu työhön siksi, koska suorien sijoitusneuvojen perusteella tehtyjen huonojen sijoituspäätösten vuoksi sijoittava henkilö voi hävitä rahaa. Onkin aiheellista mielestäni nostaa esille se seikka, että voiko henkilö antaa tahallisesti huonoja sijoitusneuvoja, joiden takia sijoittaja menettää rahaa.

7 HAASTATTELUN TULOKSET

Haastattelin tätä tutkimusta varten kahta henkilöä. Ensimmäinen haastateltava on asiantuntija ja varatuomari, joka avustaa yksityisiä henkilöitä ja pienyrityksiä sopimus- ja vahingonkorvausoikeudellisissa sekä yhtiöoikeuteen liittyvissä asioissa. Viitataan ensimmäiseen haastateltavaan jatkossa termillä H1. Toinen haastateltava on ison pankin juristi, jonka ammattinimike on senior legal counsler, eli sopimuslakimies. Viitataan häneen jatkossa termillä H2. Ensimmäisen haastateltavan kanssa en käynyt etukäteen läpi työtäni, vaan alustin sitä hänelle puhelinkeskustelussa juuri ennen haastattelua. H1 ei saanut haastattelukysymyksiä etukäteen, vaan hän vastasi niihin sitä mukaa kuin puhelimesta niitä kysyin. Pyysin lupaa saada nauhoittaa puhelun, johon H1 suostui. Haastattelun aikana huomasin, että nauhoite oli tuntemattomasta syystä jättänyt osan ensimmäisen kysymyksen vastauksesta pois. Haastattelun lopussa sovimme, että lähettän haastateltavalle ensimmäisen kysymyksen sähköpostilla, ja hän vastasi siihen uudelleen kirjallisesti.

Toisen haastateltavan, pankin juristin kanssa kävimme yhden lyhyehkön puhelinkeskustelun ennen varsinaista haastattelua, jossa alustin opinnäytetyöni aiheen ja näkökulman. H2 sai haastattelukysymykset etukäteen, joihin vastasi kirjallisesti sähköpostilla kysymyksiin 1–3 ja 7–10. Sähköpostivastausten jälkeen soitimme vielä yhden puhelun, jossa kysyin tarkentavasti hänen mielipidettään jo vastattuihin kysymyksiin, sekä kysymyksiin 4–6. Kysymykset löytyvät opinnäytetyön liitteenä.

7.1 Sijoitussuosituksen määrittely

Kysyttäessä haastateltavilta sitä, että onko mitään käytäntöön pohjautuvaa yleistettävissä olevia määreitä siitä, että minkälaisia termejä luvanvarainen sijoitussuositus sisältää, niin kumpikaan ei antanut tarkkoja sanoja tai lauserakenteita, mitä voisi suosituksena pitää. H2 viittasi vastauksessaan markkinoiden väärinkäytösasetuksen (MAR) kohtaan 35, jossa avataan sijoitussuositusta käsitteenä. Sen mukaan sijoitussuositus on kohteelle tarkoitettu suora tai epäsuora tieto, joka sisältää sijoitusstrategiasuosituksen tai -ehdotuksen sijoittaa tiettyyn rahoitusvälineeseen. H1:n näkemyksen mukaan yleisluontoisen neuvon ja sijoitusneuvon raja ei aina ole selkeä, vaan se enemmän kuin

veteen piirretty viiva. Perinteisesti yksilöllisyyden ajatellaan edellyttävän asiakkaan tuntemista ja tunnistamista, ja asiakkaan tilanteen kokonaisvaltaista läpikäyntiä. H1 kertoi haastattelussa, että yksilöllisyys tarkoittaa muun muassa asiakkaan elämäntilannetta, kuinka paljon rahaa on käytettävissä ja millä aikavälillä asiakas haluaa sijoittaa, sekä kuinka riskipitoisesti asiakas haluaa sijoittaa. Käytännössä mitä enemmän asiakkaan tilanteesta tiedetään ja mitä enemmän neuvo on räätälöity koskemaan asiakkaan henkilökohtaista tilannetta, sitä varmemmin voidaan neuvoa pitää yksilöllisenä. (H1 11.11.2021; H2 17.2.2022.)

7.2 Sosiaalinen media sijoituskeskustelun alustana

Kysyessä, että mitä haittoja sosiaalisessa mediassa käytävässä keskustelussa on lainopillisesta näkökulmasta, kumpikin haastateltava sanoi keskustelun olevan lähtökohteisesti hyvä asia, ja että se on lisännyt tavallisten ihmisten sijoittamisintoa. Siinä piilee kuitenkin vaaranpaikkoja, koska ”kuka tahansa ja millä tahansa osaamistasolla voi levittää tietoa” (H2). H2 antoi sähköpostihaastattelussa linkin ESMAn, eli Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen, tiedotteeseen, jossa halutaan korostaa sitä, että sijoituspäätökset, jotka on tehty sosiaalisessa mediassa valloilla olevien keskustelujen pohjalta, ovat piensijoittajille riski. (H2 17.2.2022.)

H1:n mielestä isoin ongelma sosiaalisessa mediassa ja internetissä ylipäättään käytävissä lainoppia ja neuvontaa sisältävissä keskusteluissa on kokonaiskuvan selvittämättä jättäminen. Ihmisen yksilöllinen tilanne jää täysin kartoittamatta. Ihmisillä on lisäksi sellainen tarve, että he näkevät keskustelun aiheena olevat asian vain omista lähtökohdistaan käsin, eli ne itselleen suotuisat ja hyvät asiat. Taka-alalle jää heidän itsensä mielestä vähäpätöiset seikat, joilla tosiasiaassa saattaa olla valtaisa merkitys keskustelua koskevan henkilön sijoituspäätöksessä. Sosiaalisessa mediassa käytävä keskustelu oli H1:n mielestä ongelmallista myös siitä syystä, että siellä ei ole ketään, joka ottaisi kaikki vaikuttavat seikat huomioon. Silloin jää helposti huomaamatta olennaisiakin asioita muun muassa verotukseen liittyen. Niistä saattaa tulla ikäviä jälkimaininkeja. (H1 10.11.2021.)

Kysymykseen siitä, että onko haastateltava nähnyt omassa työssään tapauksia, jossa riidan aiheena on sosiaalisessa mediassa annettu sijoitusneuvo, kumpikin vastaa, että ei ole tullut vastaan. H1 vielä tarkensi, että ei ole työssään kohdannut riitoja, jotka koskisivat sosiaalisessa mediassa käytyä sijoituskeskustelua ja sen aiheuttamia ongelmia, mutta hän on seurannut yleistason keskustelua, ja hänen mielestään jokaisen tulisi tiedostaa, että sijoittamiseen liittyy aina tietyntasoinen riski. H1 ei ole törmännyt omassa työssään, eikä hän ole kuullut kollegoidensakaan törmänneen, sosiaalisessa mediassa esitetyn sijoitusneuvonnan aiheuttamaan riitaan. (H1 10.11.2021; H2 17.2.2022.)

Kysyttäessä sitä, ketä voidaan pitää sijoitusalan ammattilaisena sosiaalisessa mediassa, H1 vastasi, että ne ovat tapauskohtaisia asioita, mutta henkilön ammattinimike ja ammattitausta sekä se miten hän esiintyy, tulee asettaa lähtökohdaksi arvioinnille. Hänen mukaansa ammattilaisena voidaan pitää esimerkiksi pankin sijoitusneuvojaa. H2 sen sijaan sanoi asian olevan määritelty MARissa, eli markkinoiden väärinkäytösasetuksessa. Sen mukaan asiantuntijaksi määritellään sellaiset henkilöt, jotka ”luonteensa ja toimintansa vuoksi aiheuttavat yleensä suurempia riskejä markkinoiden luotettavuuteen ja sijoittajasuojaan kohdistuvia riskejä”. Tämän määritelmän sisään mahtuu riippumattomat analyytikot, sijoituspalveluyritykset, luottolaitokset, kaikki henkilöt, joiden pääasiallisena liiketoimintana on suositusten tuottaminen tai levittäminen, sekä niiden palveluksessa työsopimuksen perusteella muuten työskentelevät henkilöt ja muut rahoitusvälineitä koskevia sijoituspäätöksiä ehdottavat henkilöt, jotka esiintyvät henkilöinä, joilla on rahoitusalan kokemusta ja asiantuntemusta, joita markkinaosapuolet pitävät tällaisina henkilöinä. (H1 10.11.2021; H2 19.2.2022.)

Kysyin haastateltavilta, että onko pankin työntekijällä erilainen vastuu ylläpitäessään sijoitusaiheista sosiaalisen median kanavaa verrattuna henkilöön, joka ei työskentele pankissa, ja haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että asialla on eroa. H1 vastasi, että oikeus on kautta aikojen antanut painoarvoa sille, että mikä on henkilön erityisosaaminen, koska mitä enemmän henkilöllä on ammattinsa puolesta alaan liittyvää erityistä tietämystä, niin sitä korkeampi on myös vastuu. Hän toi esille myös sen, että sosiaalisessa mediassa tehdyissä yhteistöissä ja maksullisissa mainoksissa vastuu on ihan erilaista, eli tiukempaa, kuin mitä se on vapaaehtoisissa, hovin vuoksi tehtävissä asioissa ja sosiaalisen median keskusteluissa. (H1 10.11.2021.)

H2:n mielestä asialla on eroa, koska pankissa töissä oleva henkilö mielletään pankin työntekijäksi myös vapaa-ajalla, ja hänen nähdäkseen vastuu sanomisista on silloin eri, koska tämän henkilön sanomiset voidaan helposti ottaa pankin sanomisina. Vaikka tilanne ei olekaan ihan sama, antoi H2 esimerkkinä tilanteen, jossa erään pankin kaksi analyytikkoa laittoivat omia mielipiteitään koronarajoituksista pankin virallisiin markkina-analyyseihin. Analyysit postitettiin asiakkaille normaaliin tapaan, jonka jälkeen asia vasta huomattiin. Tässä tapauksessa kyseinen pankki antoi virallisen tiedotteen, jossa se korosti kyseisten mielipiteiden olevan analyytikoiden omia, ei pankin. (H2 17.2.2022.)

H1 painotti, että asia on myös eri silloin, mikäli sosiaalisen median vaikuttaja tekee kaupallisia yhteistöitä pankkien tai rahalaitosten kanssa. Suomessa on omat säännökset sille, minkälaista sijoitustoiminnassa tapahtuvan markkinoinnin tulee olla, ja siihen tulee mukaan myös kuluttajalainsäädäntö. Jos henkilölle maksetaan sosiaalisen median yhteistyöstä, tarkoittaa se sitä, että kyseinen henkilö mainostaa sijoituspalveluja, ja silloin se on eräänlaista markkinointia. Siihen tulee haastateltavan mielestä mukaan omat säädöksensä, kun tarkoituksena on saada sijoitusinstrumentille uusia asiakkaita. Eri asia on, jos sosiaalisessa mediassa vaikuttava henkilö vapaaehtoisesti ilman sidonnaisuuksia käsittelee aihetta. (H1 10.11.2021.)

7.3 Vahingonkorvausasiaan vastaukset

Kysyttäessä haastateltavilta sitä, että olisiko teoriassa mahdollista yksityishenkilön hakea toiselta yksityishenkilöltä korvausta virheellisestä sijoitusneuvosta aiheutuneesta taloudellisesta menetyksestä vahingonkorvauslain piirissä, niin kummankaan haastateltavan mielestä se ei ole kovin realistinen ajatus. H1 sanoi haastattelussa, että vahingonkorvauslakia sovelletaan silloin, kun ei olla sopimussuhteessa, kuten esimerkiksi sosiaalisen median yleisessä sijoituskeskustelussa ei olla. H1 mielestä tulee erottaa sopimukseen perustuva vastuu, joka on paljon ankarampaa vastuuta. (H1 10.11.2021.)

Silloin kun ollaan toimeksiantosuhteessa ja sopimukseen perustuvassa suhteessa, on toiselle vahingon tuottaminen paljon moitittavampaa verrattuna vahingon

tuottamiseen, mikä tapahtuu yleisen vahingonkorvauslain piirissä. H1 muistuttaa, että vahingonkorvauslain mukaan vahingonkorvauslain piiriin kuuluu ulkopuolisille henkilöille aiheutetut ja sopimussuhteen ulkopuolella aiheutuneet vahingot. H1 ei ole kuullut, että sijoitustoimintaan liittyvissä asioissa olisi menty vahingonkorvauslain piiriin. Hänen mielestään tulee olla raskauttavat edellytykset niin tehdäkseen, ja sen tulisi edellyttää melkein pä tahallisuutta vahingon aiheuttajalta. Kummankin haastateltavan mielestä sijoittajan tulee ymmärtää, että sijoittamiseen liittyy aina riskejä, ja sijoitus päätös on henkilön itse tekemä. (H1 10.11.2021.)

Molemmat haastateltavat toivat oma-aloitteisesti esille rikosoikeudellisen vastuun teoreettisen mahdollisuuden, mutta asian eskaloitumista sitä kautta pidettiin hyvin epätodennäköisenä. Jos taustalla olisi tahallista erehdyttämistä tai muuta vastaavaa, niin H1:n näkemyksen mukaan vastuu voisi silloin realisoitua rikosoikeudellisen vastuun kautta, varsinkin jos rikoksen tehnyt henkilö saisi taloudellista etua itselleen, ja kyseessä olisi erehdyttämistarkoituksessa tehty teko. (H1 10.11.2021; H2 19.2.2022.)

Silloin voitaisiin puhua jo taloudellisen hyödyn hankkimistarkoituksesta, ja vahingonkorvausvastuu tulisi rikoksen, petoksen, kautta. H2 toi esille sen, että sattunutta taloudellista vahinkoa olisi hyvin vaikea pystyä osoittamaan todeksi ilman henkilöiden välistä sopimussuhdetta. Hän toi haastattelussa esille sen teoreettisen mahdollisuuden, että henkilö asetettaisiin vastuuseen rikossyytteellä, jonka kautta vahingonkorvausta asiasta lähdetäisiin hakemaan kanteella, mutta H2 sanoi asian olevan epätodennäköistä. Erikseen on ne tapahtumat, joissa henkilö on sopimussuhteessa toimiluvallisen, valvotun tahon kanssa, jolla on vastuu neuvon antamisesta, ja jossa syntyy mahdollisuus vahingonkorvaukseen väärän neuvonnan perusteella. (H2 19.2.2022.)

Tämän lisäksi H1:n mielestä pitää muistaa, että jos taustalla olisi kurssivääristelyä, jonka tarkoituksena on vaikuttaa kurssiin, olisi se silloin ilmeinen arvopaperimarkkinarikos, ja ennemmin hän lähtisi hahmottamaan asiaa tämän kautta kuin vahingonkorvauslain kautta. Eteen saattaa tulla H1:n mukaan myös toteennäyttämisen haaste, jos henkilö lähtee vaatimaan vahingonkorvauksia sosiaalisessa mediassa sijoitusneuvoa jakaneelta henkilöltä. Näitä tapauksia voidaan toki tapauskohtaisesti arvioida, että kuinka harhaanjohtavaa tai totuudenvastaista tietoa on alun perin annettukaan. Kumpikin haastateltava totesi haastattelussa, että sijoitukseen kuuluu aina riski, ja sen tulee

jokaisen piensijoittajan tiedostaa ennen sijoittamisen aloittamista. (H1 10.11.2021; H2 19.2.2022.)

H1:n mielestä laki ei suoraan rajoita sitä, etteikö sosiaalisessa mediassa annetun virheellisen sijoitussuosituksen perusteella joutuisi taloudelliseen vastuuseen, mutta hänen näkemyksensä mukaan kynnys siihen on suuri. Vahinkoa kärsineellä henkilöllä on näyttötaakka, eli hänen tarvitsee osoittaa syy-yhteys siihen, että vahinko on nimenomaisesti aiheutunut tietyn henkilön antamasta sijoitusneuvosta, mutta H1 ei pidä asiaa mahdottomana. H2 ei osannut sanoa, onko ollut tapauksia, jossa suosituksen antaja olisi tuomittu markkinoiden väärinkäytöstä, ja toinen sijoittaja olisi saanut kanteella korvauksia. (H1 10.11.2021; H2 19.2.2022.)

7.4 Yksilönvastuu ja tulevaisuuden sijoitusneuvonta

Haastateltavilta kysyttäessä sitä, että minkälainen vastuu piensijoittajalla itsellään on seurattessaan sosiaalisessa mediassa käytävää sijoituskeskustelua, nostivat kumpikin esiin yksilön oman vastuun. Sosiaalinen media toimii H2:n näkemyksen mukaan informaatiolähteenä, jota käyttää sekä instituutiosijoittajat että piensijoittajat, mutta että ammattimaiset neuvot tulee hakea muualta, kuten toimiluvallisilta toimijoilta. H1 vielä korostaisi piensijoittajan omaa vastuuta sosiaalisessa mediassa käytävään sijoituskeskusteluun. Lainsäädäntö uudistuu jatkuvasti, ja H1:n mielestä se on ilmeinen vaaran paikka, jos luottaa täysin vaikkapa vanhoihin blogikirjoituksiin tai asiantuntija-artikkeleihin, koska esimerkiksi verolainsäädäntö uudistuu nopealla syklillä. Sosiaalisessa mediassa saa olla todella tarkka, ja hälytyskellojen pitäisi soida, jos itsellä on yhtään poikkeava tilanne mitä löydetyssä kirjoituksessa, koska harvoin on kaksi identtistä tapausta, jossa yksi asia sopii kaikille. H1:n mielestä mitä yksilöllisempi ja erityisempi tilanne on, sitä vähemmän voi hankkia mitään yleisluontoisia neuvoja sosiaalisesta mediasta. (H1 10.11.2021; H2 19.2.2022.)

Haastattelussa H1 totesi, että ei koe oman työnsäkään kautta, että sijoitusneuvontaa koskevan lainsäädännön muuttaminen olisi se akuutein lainsäädännöllinen ongelma. H1:n mielestä on tosi hyvä, että ihmiset käyvät keskustelua sijoittamisesta ylipäättään, ja jos sitä lähdetäisiin lainsäädännöllisesti kovasti rajoittamaan, voi käydä niin, että

ihmiset eivät uskaltaisi enää puhua tai sanoa asiasta mitään. H1:n näkemyksen mukaan ihmisen omaa vastuuta internetissä toimimisessa tulisi korostaa, puhuttaessa vinkkien vastaanottamisesta. Joitain tarkennuksia ja täsmennyksiä olisi H1:n mielestä hyvä lainsäädäntöön tehdä, että kuka neuvoja saa antaa ja kuka ei, koska nykyinen lainsäädäntö on tehty sillä ajalla, kun sijoitusneuvonta tapahtui vielä fyysisesti kasvotusten. Hänen mielestään lainsäädännössä pitäisi huomioida internetmaailmassa tapahtuva sijoituskeskustelu, koska se on viime vuosina vasta ikään kuin räjähtänyt, ja lainsäädäntö ei ehkä ole pysynyt kaikilta osin perässä. (H1 10.11.2021; H2 19.2.2022.)

H2 arvioi, että tulevaisuudessa saattaa tulla joitain muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön aihetta koskien, mutta ainakaan vielä sellaisia ei ollut odotettavissa MiFID II:n katselmuksessa, joka on Euroopan komission viiden vuoden välein tekemä kokonaisarviointi kyseisestä sääntelystä ja sen paikkansa pitävyydestä. Sen sijaan kyseisessä arvioissa oli H2:n mukaan mukana kohta, jossa painotettiin piensijoittajien sijoittamiseen mukaan saamisen tärkeyttä. (H2 19.2.2022.)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TYÖN LUOTETTAVUUS

8.1 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää sosiaalisen median vaikutus piensijoittajan säästämiseen ja sijoittamiseen. Lähdin tutkimaan asiaa sitä kautta, että kuka kantaa vastuun sosiaalisessa mediassa annetun sijoitusvinkin perusteella tehdystä pieleen menneestä sijoituksesta, sekä tutkimalla yksityishenkilöön kohdistuvia seurauksia, mikäli hän antaa sijoitusneuvontaa sosiaalisessa mediassa. Toimeksiantajana toimi sosiaalisen median vaikuttaja Rahamedia Oy, joka omilla nettisivuillaan sekä Instagramissa toimii aktiivisena rahapuhetta ylläpitävänä ja normalisoivana alustana. Lähdin tutkimaan asiaa kahden tutkimuskysymyksen kautta, ja tutkimuskysymykset olivat seuraavat.

Kysymys 1: Kuka kantaa vastuun sosiaalisessa mediassa annetun sijoitusneuvon perusteella tehdystä sijoituspäätöksestä?

Kysymys 2: Koituuko yksityishenkilölle seurauksia, jos hän antaa sijoitusneuvontaa sosiaalisessa mediassa, ja jos koituu, minkälaisia?

Käytin apuna seuraavia apukysymyksiä:

1. Onko olemassa sellaista lakia tai lain esityötä, mikä selkeästi ilmaisee tavallisen henkilön vastuun tilanteessa, jossa hän jakaa sijoitusneuvoja sosiaalisessa mediassa?
2. Mitä vaaroja piensijoittajalle voi aiheutua sosiaalisen median perusteella tehdyistä sijoituspäätöksistä?

Lähdin työssä liikkeelle avaamalla sijoittamista terminä ja toimintana. Käsittelin sijoittamiseen tiiviisti liittyvät aiheet, kuten riskinsietokyvyn ja tuotto-odotuksen. Samaisessa luvussa avasin enemmän luvanvaraisen sijoitusneuvonnan määrettä, sekä käsittelin yleisimmät lait ja asetukset, jotka sijoittamista lainsäädännöllisesti säätelevät. Tämän jälkeen työssä käsiteltiin yksilöllisen sijoitussuosituksen käsitettä, josta nostettiin erityisesti esille yksilöllisen sijoitussuosituksen antamisen, sekä siihen liittyvät asiat. Sijoittamiseen keskittyvässä luvussa käytiin ohuesti läpi myös tyypillisimmät sijoituskohteet, eli osakkeet ja rahastot.

Sosiaalista mediaa koskevassa luvussa kävin lyhyesti läpi sosiaalisen median historian, jotta lukijalla olisi ymmärrys siitä, miten sosiaalinen media on syntynyt, ja mikä vaikutus sillä on ollut ihmisten arkeen. Avasin luvussa myös mitä tarkoitetaan sosiaalisen median vaikuttajalla, ja mikä merkitys vaikuttajan tekemällä sosiaalisen median sisällöllä on somen käyttäjään. Luvussa käsiteltiin myös sosiaalista mediaa sijoituskeskustelun alustana, sekä sosiaalisen median merkitystä ylipäätään sijoittamisesta puhuttaessa. Sosiaalisen median sijoituskeskustelut on huomattu virallisten tahojenkin toimesta, ja tässä luvussa nostettiin esimerkiksi Finanssivalvonnan näkemys aiheesta esille.

Vahingonkorvausta sekä sen liittymistä aiheeseen käsiteltiin viidennessä luvussa. Lähestyin vastuuta ja vahingonkorvausta aiheen tiimoilta käymällä ensin läpi sitä, että

mitä harhaanjohtavalla tiedolla tarkoitetaan, ja mitä sen levittämisestä voi seurata. Arvopaperimarkkinalaki ja sijoituspalvelulaki olivat tärkeitä lähteitä, kuten myös markkinoiden väärinkäyttöasetus. Vahingonkorvaus luvanvaraisessa sijoitusneuvonnassa voi realisoitua, kuten luvun esimerkkitapauksesta selviää. Sen sijaan muussa neuvomisessa, eli ei-luvanvaraisessa neuvomisessa vahingonkorvausvastuu näyttää epätodennäköiseltä, lukuun ottamatta niitä tilanteita, joissa suosituksia ja neuvoja antaa jokin sijoitusalan ammattilainen tai asiantuntijaksi luokiteltava henkilö. Nostin vahingonkorvausta käsittelevään lukuun erilaisia vahingontekoja, sekä niiden tunnusmerkistöä.

Samassa luvussa käsittelin asiaa rikoslain kautta, ja siitä selvisikin, että on epätodennäköistä, että tavallinen kansalainen joutuisi rikosvastuuseen sijoituspuheen takia. Rikoslaisissa säädetään markkinoiden manipuloinnista, josta voi saada sakkoa tai vankeusrangaistuksen, mutta sijoitusneuvonta ei ole markkinoiden manipulointia. Markkinoiden manipuloinnista on varoiteltu Finanssivalvonnan toimesta mediassa, ja vaikka tavallinen sijoittaja ei siihen vahingossa kovin helposti ainakaan voi syllistyä, on se silti hyvä pitää mielessä, mitä sillä tarkoitetaan. Rikoslakia käsittelevässä luvussa kävin läpi erilaisia rikoksia ja niiden tunnusmerkistöjä, jotta asiasta saisi paremman kuvan. Rikoslaista ei löydy suoraa tunnusmerkistöä yksityishenkilön sijoitusneuvonnan tai sijoitussuosituksen antamiselle.

Haastatteluun tehdyn tutkimuksen tulokset puhuivat selkeästi sen puolesta, että vastuu sijoituspäätöksestä on sijoittajalla itsellään. Sosiaalisen median sijoituskeskustelussa on parantamisen varaa, mutta kokonaisuutena ilmiö on toivottu, ja auttanut paljon piensijoittajia pääsemään vauhtiin vaurastumisessa, ja on toivottavaa, että tämä jatkuu. Sijoitusneuvontaa laillisesti antavat tahot ovat tiukemman regulaation alla, koska sijoitusneuvonnan antaminen ylipäätään on toimiluvanvaraista toimintaa, mutta pääasiassa sosiaalisen median sijoituskeskustelu ei täytä sijoitusneuvonnan piirteitä.

Tutkimuksen tuloksista voi ajatella, että piensijoittajalla on aina vastuu omista sijoituspäätöksistään, eikä hän voi kovin suurella todennäköisyydellä vaatia vahingonkorvausta taloudellisesti pieleen menneestä sijoituksesta sosiaalisessa mediassa vaikuttavalta henkilöltä. Vastuu sijoitussuosituksen antamisesta voi sen sijaan realisoitua markkinoiden väärinkäyttöasetuksen mukaan ammattilaiseksi tulkitulla henkilöllä,

mikäli kyseinen henkilö jakaa sijoitusneuvoja tai sijoitussuosituksia sosiaalisessa mediassa. Tavallisen ihmisen, eli ei-ammattimaisen henkilön rangaistavuus sijoitusneuvonnan antamisesta ei ole tämän tutkimuksen mukaan kovin todennäköinen. Tämä erityisesti siksi, koska sosiaalisessa mediassa oleva sijoituskeskustelu on yleistä, julkista keskustelua, joka ei ole suunnattu kenellekään tietylle henkilölle. Julkista keskustelua ei tule tulkita sijoitussuosituksiksi tai sijoitusneuvonnaksi.

Yhtenä apukysymyksenä oli sijoituskeskustelun vaarat sosiaalisessa mediassa, ja sain myös siihen vastauksen tutkimuskysymysten avulla. Olennaista sijoittamisen aloittamisessa on, että sijoittaja tietää ja tuntee oman tilanteensa, ja perustaa sijoituspäätöksensä sille. Sosiaalisessa mediassa monesti unohdetaan, että se mikä sopii yhdelle, ei välttämättä sovi toiselle, eikä yhden henkilön sijoituspäätös ole suoraan verrannollinen toisen henkilön elämäntilanteeseen. Vaarana on, että henkilö tekee sellaisen sijoituspäätöksen, mikä on sopimatonta hänen taloudellista tilanteensa huomioiden, ja hän pahimmassa tapauksessa menettää kaiken sijoittamansa pääoman. Sijoituskeskustelussa harvoin muistetaan huomioida, että toimiluvan saaneen toimijan toimesta annettu sijoitusneuvonta perustuu aina asiakkaan sen hetkiseen, yksilölliseen tilanteeseen, jossa on huomioitu kaikki sijoittamiseen kuuluvat riskit. Sosiaalista mediaa kannattaa pitää informaation lähteenä, mutta sitä ei kannata pitää faktatietona tai totena, vaan päätökset sijoittamisessa kannattaa perustaa luotettavaan tietoon.

8.2 Työn luotettavuus

Opinnäytetyöprosessin tulee olla kokonaisuutena luotettava. Luotettavuus voi tarkoittaa eri asioita eri opinnäytetöiden kohdalla, mutta on olemassa myös yhteisiä kriteerejä. Opinnäytetyö on tutkimuksellinen työ, ja luotettavassa tutkimuksessa ei ole sisäisiä ristiriitoja, eikä prosessin tulosten pitäisi olla sattumanvaraisia. Opinnäytetyössä käytettyjen käsitteiden tulee olla yhteydessä tutkimustekstin käsitteisiin, teoreettisiin johtopäätöksiin sekä tutkimusaineistoon. Tutkimustulosten tulee olla tarkkoja ja mahdollisia. Kun työn luotettavuutta arvioidaan, tulee siitä pystyä erottamaan sekä aineiston että tutkimustekstin luotettavuus. Luotettavuutta saattaa horjuttaa esimerkiksi tekstin muodostaminen, vaikka tutkimus olisikin ollut johdonmukaisesti ja täsmällisesti tehty. (Vilkka, 2021a, s. 132.)

Eniten työn luotettavuuteen vaikuttaa tutkija itse, koska hän toimii aina oman, ainutlaatuisen näkökulmansa kautta. Tutkija voi tutkia asiaa sellaisten teorioiden ja mallien kautta, jotka tukevat hänen tuloksiaan, tai aineisto kerätään nimenomaan tukemaan teoriaa. Tämä vääristää tutkimuksen lopputulosta. Tutkimustulosten luotettavuutta vääristää myös tutkijan valikoiva ote aineiston valinnassa, eli aineistosta jätetään tarkoituksenmukaisesti pois sellaisia osia, jotka eivät sovellu tuloksiksi, tai jonka käsittely aiheuttaisi lisätutkimusta. Tällöin kyseessä olisi tutkijan oma valinta, eikä tutkimustulosta voida pitää luotettavana. (Vilka, 2021a, s. 338.)

Käytin tässä työssä aineistona haastattelua, lakeja, lain esitöitä, oikeuskirjallisuutta sekä muuta aiheeseen sopivaa kirjallisuutta. Haastattelu liittyy aina menneeseen, ja menneeseen liittyy aina muistin rajallisuus, ja tutkija saattaa muistaa mitä haluaa. Voi olla vaikea sanoa, onko pelkän muistin varaan jäänyt haastattelusta saatu tieto luotettavaa tietoa. (Vilka, 2021a, s. 340.) Dokumentoin omassa työssäni molemmat haastattelut. Ensimmäisen haastattelun nauhoitin, ja nauhoituksen jälkeen litteroin sen. Sain ensimmäisen haastateltavan kanssa vielä sovittua myös osittaisen sähköpostivastauksen saamisesta, koska nauhoitus oli katkaissut ison osan ensimmäisen kysymyksen vastauksesta. Toisen haastattelun tein sähköpostitse ja puhelimitse, ja puhelun nauhoitin voidakseni litteroida haastattelun jälkeenpäin.

8.2.1 Validiteetti ja reliabiliteetti

Työn luotettavuutta voidaan tarkastella myös validiteetin ja reliabiliteetin kautta. Kumpikin voidaan määritellä kahdesta eri näkökulmasta, eli onko mittaus- ja tutkimusmenetelmä validi/reliabeeli, sekä ovatko tuloksista johdetut päätelmät valideja/reliabeleja. Validiteetin avulla voidaan tarkastella, mittaako tutkimus sitä, mitä sen avulla on tarkoitus selvittää, kun taas reliabiliteetti ilmaisee sen, että miten luotettavasti ja toistettavasti tutkimuksessa käytetty mittaus- tai tutkimusmenetelmä mittaa haluttua ilmiötä. (Hiltunen, 2009, s. 3, 9.)

Tutkimuksen kohderyhmän ja kysymysten ollessa oikeat, on validiteetti hyvä. Jotta tutkimus on validi, tulee tutkimusotteen ja siinä käytettyjen menetelmien vastata

tutkittavaa ilmiötä. Tutkimusotteen tulee olla sopiva ilmiön olemusta ja kysymyksenasettelua ajatellen. Mikäli tutkimuksesta puuttuu validiteetti kokonaan, on tutkimus arvoton. Arvottomassa tutkimuksessa tutkitaan ihan muuta asiaa mitä alun perin on ollut tarkoitus, tai mitä kuvitellaan tutkittavan. Empiiriset havainnot ja koko tutkimus kohdistuvat siinä tapauksessa sellaiseen asiaan, mikä ei ole relevantti työn oikean tutkimuskohteen kannalta. Aineiston on oltava riittävä, ja tuloksista tulee voida päätellä tutkittavaan asiaan vastaukset. (Hiltunen, 2009, s. 3.)

Tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimustulosten luotettavuutta ja mittaustuloksen toistettavuutta. Reliabiliteetti voidaan arvioida toistamalla mittaus useaan kertaan. Tutkimustulokset ovat reliabelit, kun lopputulos ei hirveästi vaihtelee, vaan pysyy lähestulkoon samana kerrasta toiseen. Jotta työn reliabeliutta voidaan arvioida, tulee tutkimusaineisto olla sellaisessa muodossa, että se on tutkimuksen arvioijien saatavilla ja tarkastettavissa. (Hiltunen, 2009, s. 9.)

9 YHTEENVETO

Opinnäytetyöprosessi oli hyvin opettavainen. Sijoituspuhe on lisääntynyt hyvin paljon viime vuosien aikana, ja se on lisääntynyt nimenomaan sosiaalisen median kanavissa. On hyvä, että siitä voidaan puhua niinkin avoimesti kuin siitä nyt puhutaan, koska se madaltaa sijoittamisen aloittamisen kynnyksiä. On myös tärkeää, että avoin raha- ja sijoituspuhe tavoittaa sellaisia henkilöitä, joita ei lähtökohtaisesti ole mielletty sijoittajiksi, kuten pienituloisia tai opiskelijoita. On kuitenkin hyvä pitää mielessä, että jokaisen tulee ennen sijoittamisen aloittamista perehtyä aiheeseen riittävästi, jotta sijoituspäätökset perustuisivat luotettavaan tietoon, ei pelkästään sosiaalisessa mediassa nähtyyn informaatioon.

Toimeksiantajana tässä työssä toimi Rahamedia Oy. Rahamedian toiminta pyörii vahvasti sijoittamisen ympärillä, ja siihen kuuluu luonnollisena osana aiheesta puhuminen sosiaalisessa mediassa. Tämä työ kirkastutti Rahamedialle sitä, minkälainen vastuu sillä on yrityksenä siitä, miten sijoittamisesta somessa puhutaan.

Tällä hetkellä ei ole valmisteilla sellaisia muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön, mikä avointa sijoituspuhetta jollain lailla rajoittaisi. Näen sen hyvänä asiana. Sijoittaminen kannattaa iästä riippumatta, koska se tuo ihmiselle taloudellista turvaa yllättävien tapahtumien varalle. Aloitteleva sijoittaja saattaa tuntea tietomäärän olevan aiheesta valtava, eikä siihen välttämättä ole mahdollista paneutua niin syvästi kuin haluaisi. Myös kyseisessä tilanteessa kannattaa muistaa etsiä tieto sijoituskohteista luotettavasta lähteestä, kuten Pörssisäätiön verkkosivuilta. Sosiaalisen median rahakeskustelussa ei ole mitään väärää, kunhan muistaa, että ei perusta sijoituspäätöksiään sille. Vastuu sijoituspäätöksestä on loppujen lopuksi aina sijoittajalla itsellään.

LÄHTEET

Arvopaperimarkkinalaki 746/2012. Haettu 15.11.2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080878>.

Connell, D. & Tingley, B. (2019.) Investing in the Digital Age. <https://www.greenwich.com/market-structure-technology/investing-digital-age>. (Vaatii käyttöluvan)

Connell, D. (2021.) Social Media Influencing Investment Decisions at Global Institutions. <https://www.greenwich.com/press-release/social-media-influencing-investment-decisions-global-institutions>.

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen. (17.2.2021.) Esma highlights risks to retail investors of social media driven share trading. <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esma-highlights-risks-retail-investors-social-media-driven-share-trading>

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen. (28.10.2021.) Esma addresses investment recommendations made on social media platforms. <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esma-addresses-investment-recommendations-made-social-media-platforms>

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 2014/596/EU, annettu 16 päivänä huhtikuuta 2014, markkinoiden väärinkäytöstä (markkinoiden väärinkäyttöasetus) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/6/EY ja komission direktiivien 2003/124/EY, 2003/125/EY ja 2004/72/EY kumoamisesta ETA:n kannalta merkityksellinen teksti. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0596&rid=1>

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/65/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014, rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta ETA:n kannalta merkityksellinen teksti. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0065>

Euroopan Unionin virallinen lehti. (2016.) Komission delegoitu asetus (2016/958/EU). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0958#d1e256-15-1>

Finanssivalvonta. (6.11.2018.) Markkinoidenväärinkäyttöasetus – MAR. <https://www.finanssivalvonta.fi/saantely/saantelykokonaisuudet/markkinoiden-vaarinkayttoasetus/>

Finanssivalvonta. (16.9.2019.) Rahoitusvälineiden kaupankäynti, sijoituspalvelut ja sijoittajansuoja – MiFID II ja MiFIR. <https://www.finanssivalvonta.fi/saantely/saantelykokonaisuudet/mifid-ii-ja-mifir/>

Fine, vakuutus- ja rahoitusneuvonta. (12.4.2011.) APL 10/11. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/apl-1011.html>

H1. (10.11.2021.) Vahingonkorvaus- ja sopimusoikeuteen perehtyneen asianajajan ja varatuomarin puhelinhaastattelu.

H1. (11.11.2021.) Vahingonkorvaus- ja sopimusoikeuteen perehtyneen asianajajan ja varatuomarin sähköpostihaastattelu.

H2. (19.1.2022.) Sopimusoikeuteen perehtyneen pankin juristin puhelinhaastattelu.

H2. (17.2.2022.) Sopimusoikeuteen perehtyneen pankin juristin sähköpostihaastattelu.

Halonen, M. (2019.) Vaikuttajamarkkinointi. Alma Talent. Viitattu 18.10.2021.

Hahto, V. (2008.) Tuottamus vahingonkorvausoikeudessa. WSOYpro. Viitattu 15.2.2022.

Handelsbanken. (2022.) Rahastosäästämisen ABC. <https://www.handelsbanken.fi/fi/henkiloasiakkaat/saasta-ja-sijoita/rahastot/rahastosaastamisen-abc>

HE 44/2002. Hallituksen esitys Eduskunnalle rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. <https://finlex.fi/fi/esitykset/he/2002/20020044?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=44%2F2002>

HE 167/2003. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vahingonkorvauslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2003/20030167>

Helsingin Sanomat. (16.3.2021.) Finanssivalvoja jyrähtää somen sijoitusneuvojille: ”On hyvä ymmärtää, että kuka tahansa voi syyllistyä rikolliseen kurssimanipulaatioon”. <https://www.hs.fi/talous/art-2000007863176.html>

Hiltunen, L. (2009.) Validiteetti ja reliabiliteetti. Jyväskylän yliopisto. http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ ja_reliabiliteetti.pdf

Hirvonen, A. (2011.) Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17. Helsinki. Viitattu 8.4.2022. https://www2.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/hirvonen_mitka_metodit.pdf

Hyttinen, M. (2017.) #suosioharha. Alma Talent. Viitattu 20.10.2021.

Kananen, J. (2017.) Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 234.

Kananen, J. (2015.) Opinnäytetyön kirjoittajan opas: näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kallunki, J., Martikainen, M. & Niemelä, J. E. (2019.) Ammattimainen sijoittaminen. 8., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.

Kela. (4.8.2021.) Toimeentulotuen kokonaisuus. <https://www.kela.fi/toimeentulotuki-kokonaisuus>

Kullas, E. & Myllyoja, N. (2014.) Nainen ja rikastumisen taito. Talentum.

Laki Finanssivalvonnasta 878/2008. Haettu 20.1.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080878>.

Laki kaupankäynnistä rahoitusvälineillä 1070/2017. Haettu 15.2.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20171070>.

Laki luottolaitostoiminnasta 610/2014. Haettu 13.2.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140610>.

Leino, R. (2021.) Median valtaajat. Into Kustannus. Viitattu 18.10.2021.

Manninen, J. 2007. Mitä on luvanvarainen sijoitusneuvonta? Edilex. www.edilex.fi/lakikirjasto/5080.

Miettinen, T. (2016.) Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodeista ja arvostelusta. Edita Publishing. <https://www-edilex-fi.lillukka.samk.fi/kirjat/16170.pdf>

Mähkä, M. & Lehtipuu, U. (2020.) Sijoittajaksi 7 päivässä. 5. tark. p. Alma Media.

Raja-aho, N. (2020.) Sosiaalisen median vaikutus sijoituskäyttäytymiseen. (AMK-opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu). Theseus. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/355950/Opinnäytetyö%20virallinen.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Rikoslaki 39/1889. Haettu 13.2.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rikoslaki>.

Saario, S. (2020.) Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. 17. uud. p. Alma Media.

Salo, M. (2016.) Sijoittamisen ohjaaminen – sijoitusneuvot ja -suositukset sijoittajan päätöksenteossa. Alma Talent.

Sijoituspalvelulaki 747/2012. Haettu 28.10.2021 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120747?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sijoituspalvelulaki>.

Ståhlberg, P. & Karhu, J (2020.) Suomen vahingonkorvausoikeus. Alma Talent.

Tham, E. (2018.) Social media impact on household investors and their stock markets participation. <https://born05-thinkforward-initiative-axaxzmkc.netdna-ssl.com/development/downloads/Tham-technical-report.pdf>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018.) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.

Turtiainen, M. (2018.) Sijoituspalvelut ja asiakas. Alma Talent.

Vahingonkorvauslaki 412/1974. Haettu 1.2.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1974/19740412?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=vahingonkorvauslaki>.

Vilka, H. (2021a.) Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. PS-kustannus.

Vilka, H. (2021b.) Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. PS-kustannus.

YLE. (1.7.2021.) Finanssiala: Yhä useampi suomalainen säästää ja sijoittaa. <https://yle.fi/uutiset/3-12004149>

LIITTEET

Haastattelukysymykset

1. Sijoituspalvelulain 1 luvun 15 pykälässä sanotaan, että sijoitustoiminnalla tai sijoituspalvelulla tarkoitetaan yksilöllisen suosituksen antamista asiakkaalle tiettyä rahoitusvälinettä koskevaksi liiketoimeksi. Laki ei kuitenkaan anna tarkkaa määritelmää siitä, että minkälaista on luvanvarainen sijoitussuositus, eli mitä se sisältää, mitä termejä saa ja ei saa käyttää ja niin edelleen. Eli sijoitussuositukselle ei ole laissa määriteltyä muotovaatimusta, jonka täyttymistä voi tarkasti valvoa. (Manninen, 2007, Mitä on luvanvarainen sijoitusneuvonta?)
Onko mitään käytäntöön pohjautuvaa yleistettävissä olevia määreitä siitä, että minkälaisia termejä luvanvarainen sijoitussuositus sisältää?
2. Mitä haittoja näet sosiaalisessa mediassa (jäljempänä some) käytävässä sijoituskeskustelussa lainopillisesta näkökulmasta?
3. Näkyykö somessa valloillaan oleva vilkas sijoituskeskustelu juristin työssä, ts. Onko tullut vastaan yhtään sijoitusriitaa, jossa osapuolina on kaksi kuluttajaa, ja jossa nimenomaan riidellään somessa annetusta sijoitusneuvosta? Jos on, minkälaisia?
4. Finanssivalvonnan johtajaa haastateltiin Helsingin Sanomiin maaliskuussa 2021, ja artikkelissa hän varoitti sosiaalisessa mediassa sijoitusneuvoja oikeudellisesta vastuusta. Lain mukaan harhaanjohtavaa tai kokonaan vääriä informaatiota antava voi syyllistyä kiellettyyn kurssimanipulaatioon, mikäli tavoitteena on vaikuttaa osakkeen hintaan, tai jos esiintyy sijoitusalan ammattilaisena. Mikä on juristin näkemys siitä, että ketä voidaan pitää sijoitusalan ammattilaisena somessa?
5. Onko mielestäsi sillä merkitystä, että antaako suosituksen suuri vaikuttaja, jolla on tuhansia seuraajia, kuin sellainen henkilö, jolla on pieni seuraajamäärä vastuukysymystä ajatellen? Miksi?
6. Pankin sijoitusneuvoja ylläpitää vapaa-ajallaan sijoitusaiheista sosiaalisen median kanavaa, jossa on seuraajia 10 000. Onko hänellä erilainen vastuu sanomisistaan kuin samasta aiheesta puhuvalla kokonaan toisella alalla olevalla henkilöllä?
7. Pankin asiakkaalla on joissain tapauksissa oikeus hakea korvausta pankin sijoitusneuvojan virheellisestä sijoitusneuvosta. Piensijoittajalla ei kuitenkaan ole suoraan lakiin perustuvaa oikeutta hakea korvausta yksityishenkilöltä virheellisestä sijoitusneuvosta, vaikka olisikin saanut harhaanjohtavan tiedon häneltä. Vahingonkorvauslain toisen pykälän ensimmäinen luku kuitenkin sanoo, että joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on

velvollinen korvaamaan sen, jollei siitä, mitä tässä laissa säädetään, muuta johdu. Mikä näkemys sinulla on asiasta?

8. Voisiko olla mahdollista, että sijoitusneuvoja sosiaalisessa mediassa antava aiheuttaisi tuottamuksellaan vahingon toiselle? Voiko tämänkaltaista taloudellista vahinkoa pitää vahingonkorvauslain 5 luvun 1 pykälän mukaisena vahinkona, eli onko sosiaalisessa mediassa annettu virheellinen sijoitussuositus erittäin painavaksi syy, jonka perusteella neuvon antaja joutuu taloudelliseen vastuuseen?
9. Miten näet tulevaisuuden sijoitusneuvonnan, ja onko sinulla ajatusta siitä, että tulisiko tätä lainsäädännöllisesti muuttaa tai tarkentaa sosiaalista mediaa ajatellen?
10. Minkälainen vastuu mielestäsi piensijoittajalla itsellään on sijoitusaiheisessa somekeskustelussa?